

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

35E JAARGANG

WOENSDAG 5 APRIL 1950

No. 1717

COMMISSIE VAN REDACTIE:Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris).

Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

Assistent-Redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.**INHOUD:**

	Blz.
De artikelen van deze week	263
Sommaire, summaries	263
Financiële sanering in Indonesië (I) door Prof. Dr J. F. Haccoët	264
Opbouwobligaties door Mr J. Brautigam	267
De geldzuivering in Indonesië door H. J. Manschot ..	268
Belastingevoluntie 1950 door Dr F. W. C. Blom	272
De positie van de Nederlandse Rijnvaart door Mr K. W. Cuperus	273
London Letter door Henry Hake	275
Internationale notities:	
De Engelse kosten van levensonderhoud	276
Klippen-efficiency	277
Reclame in de Sovjet-Unie	277
Geld- en kapitaalmarkt	277
Grafieken:	
In Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen binnengekomen zeeschepen	278
Statistieken:	
Bankstaten	278
Inleggingen en terugbetalingen bij de Algemene Spaar- en Lijfrentekas in België	279
Werkloosheid in België	279
Indexcijfers van lonen volgens regelingen in Nederland ..	279
Stand van 's Rijks Kas	279

DEZER DAGEN

oude getrouwen. Nederland zal f 200 miljoen lenen aan Indonesië. Ook verder is het Communiqué nogal tevreden. Er is nog hier en daar een moeilijkheid, doch dat kan voorlopig commissoriaal worden gezien. Voor het overige: „Wie nog nooit gevaren heeft, weet niet, hoe een zeeman leeft”. Het beeld blijft juist, ook al vliegen staatslieden tegenwoordig.

De politieke ontwikkeling in Indonesië koerst naar integratie zonder schipperen; hier en daar stormachtig.

„Lieve schipper vaar mij over”. De Belgische kabinetsformateur Devèze is door de wachtende niet zo hartelijk ontvangen; van oversteken is niets gekomen, de opdracht is neergelegd. Zijn daarmede de laatste schepen verbrand? Een nieuwe formateur moet trachten naar de gindse oever te komen; het wordt een zware haal, met tegenstroom.

„Zijn schip is naar de grond gegaan op een Engels Endjen”. Premier Attlee heeft het niet zo gezien. Hoewel parlementair eenmaal geslagen door een typisch Engelse speelzet, acht hij het lek nog boven de waterlijn. Dus vaart hij door, terwijl zijn eerste stuurman in de economische vooruitblik over 1950 heeft medegedeeld, dat het een goede reis kan worden, als het weer het houdt. Alle hens aan dek blijft het consigne, zowel voor de parlementsleden als voor de Engelse bevolking.

„Schuitje varen, theetje drinken”. Zo glad is de reis niet voor degenen, die de Europese integratie tot stand moeten brengen. Een nieuwe schipper hebben zij zich gekozen; het is niet alleen chauvinisme, als men hoopt, dat Mr Stikker een „schipper zonder weer-gae” mag blijken. Er hangt zoveel aan de behouden thuiskomst van de organisatie voor de Europese samenwerking.

„Ze kwekten niet, ze kwaakten niet, van honger en verdriet”. Daar lijkt het, in het niet-materiële, op voor de experts, die bij Genève ingevroren hebben gezeten bij hun beraadslagingen over het opruimen van internationale handelsobstakels. Zij hebben de verdere bespreking over importrestricties tot het najaar opgeschoven. Het bootje in een fles, dat bij de algemene tariefovereenkomst van 1947 in elkaar was gezet, blijft op zijn plaats.

Zal President Truman, als eens kapitein van Brakel, de ketting doorvaren? Waarbij niet aan de Theems wordt gedacht, de liberalisering van het Europese handelsverkeer zal immers doorgaan, doch aan de kusten der Verenigde Staten. De President heeft opdracht gegeven tot een onderzoek, hoe de Amerikaanse betalingsbalans minder actief kan worden gemaakt. Misschien zou een commissie van Europese experts hier eens iets terug kunnen doen?

„Een scheepje in de haven lag, gevuld met specerijen”. Het ligt er nog; de goedkeuring van de Senaat en van de gezamenlijke volksvertegenwoordiging over de nieuwe tranche van het Marshall-plan moet nog afkomen. Vast staat echter, dat de lading niet door een andere zal worden vervangen. Het amendement om \$ 1 miljard aan credieten te vervangen door landbouwproducten is verworpen.

Dat dit door de ontvangers niet als een verlies zal worden opgevat, is, in vergelijking met enkele jaren terug, geen oud nieuws. Maar velerlei poging tot opvangen van een overproductie in de Amerikaanse landbouw is van de recente geschiedenis een der oudste getrouwen.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

BEWAARNEMING VAN EFFECTEN

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

BELASTINGCONSULTATIEBUREAU
A. L. F. LEVERINGTON
 Alle belastingzaken
 Medewerkers:
 E. J. de Boer, Oud-Insp. d. Bel.
 D. Sweepe, Oud-Ontv. d. Bel.
 Mr. Dr. B. J. F. Steinmetz, Bel. jur.
 Mr. Dr. N. J. Feldmann, Bel. jur.
 N. A. Schol, Cand. Notaris.
 Amsterdam:
 1e Helmersstr. 95 - Tel. 85508
 Haarlem:
 Ged. Oude Gr. 11 B - Tel. 12468

LOCOMOTIEF

ZEER OUDE
GENEVER

Vestigt U in Venray

De plaats voor Uw industrie
 Bouwrijpe industrieterreinen aan grote
 verkeersweg gelegen verkrijgbaar
 Voldoende arbeidersreserve aanwezig

Wendt U om inlichtingen tot de gemeente,
Telefoon K. 4780, no. 241.

Fa. A. O. Beuth van Wickevoort Crommelin

Amsterdam-Z. Tel. 25410
 Corns v. d. Lindenstraat 22
Verzekeringadviseurs.

LOD. S. BEUTH

specialist Gezins- en Oude-
 dagsverzorging.

Adviezen inzake:

Pensioen-voorzieningen voor
 Staf en Personeel.

Organisatie Bedrijfs- en Onder-
 nemingspensioenfondsen.

Aanvulling en normalisatie van
 bestaande regelingen.

Koninklijke
 Nederlandsche
 Boekdrukkerij

H. A. M. Roelants
 Schiedam

ADVERTEER
IN DE
ESB

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Zaterdag 8 April a.s. in het bezit te
 zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

N.V. KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE ZOUTINDUSTRIE

Boekelo - Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

*Fabriek van
 zoutzuur (alle kwaliteiten)
 vloeibaar chloor
 chloorbleekloog
 natronloog, caustic soda.*

ROTTERDAMSCHЕ BANK

SPECIALE
 AFDEELINGEN
 VOOR
 PARTICULIEREN

250 VESTIGINGEN
 IN NEDERLAND

R. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

Rotterdam

's-Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen
 Amsterdam (alleen Assurantie)

Vacatures

GERENOMMEERDE ONDERNEMING TE ROTTERDAM

met vijf middelgrote fabrieken, die in het Oosten en
 Noorden van het land zijn gevestigd, vraagt als mede-
 werker van de administrateur, een jonge, energieke

BEKWAME ADMINISTRATIEVE KRACHT

die na gebleken geschiktheid zal worden belast
 met het coördineren en verder ontwikkelen van
 de administratie volgens moderne methoden,
 benevens met het uitbrengen van interne rap-
 porten.

Vereist: organisatievermogen, grondige theoretische
 en praktische kennis van de adm. organisatie, adm.
 techniek en bedrijfseconomische vraagstukken, welke
 zich in de administratie van een modern grootbedrijf
 voordoen.

Enige jaren pract. ervaring in een grote onderne-
 ming, kennis van de mechanische administratie, bud-
 gettering, kostprijsberekening, benevens middelbare
 schoolopleiding en het bezit van het S.P.D. en/of
 M.B.A. diploma strekken tot aanbeveling.

Uitvoerige soll.br. met opgaaft van leeft., opl., erva-
 ring, huidig sal., verl. sal., enz., onder bijvoeging van
 een recente pasfoto en afschr. van puntenlijsten' onder
 no. 2335 Adv. Bur. J. Gruijsels Jr., Nwe Binnenweg 166,
 Rotterdam.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr J. F. Haeccoü, *Financiële sanering in Indonesië (I)*.

De recente regeling, door de Regering een nieuw deviezen-regime genoemd, is in wezen geen deviezenmaatregel, maar een binne-landse monetaire. Zij was door de financiële ontwikkeling noodzakelijk geworden en vormt een eerste schakel van een keten, welke een kans biedt. Er zijn echter sterke krachten, welke deze kans teniet kunnen doen; met energie moet daarom aan het opherfen der spanningen worden gewerkt en dat in de eerste plaats in de sector van het budget. De mate van slagen van de kans is afhankelijk van de positie der exportproducten, van het herstel van rust en orde in het binnenland, van de invoer van kapitaal-goederen, alsmede van de vraag, of ook de overige essentiële maatregelen kunnen worden doorgevoerd.

Mr J. Brautigam, *Opbouwobligaties*.

Over de Uitvoeringsbeschikking Opbouwobligaties van 13 Maart 1950 blijkt nogal wat misverstand te zijn ontstaan. Na een uiteenzetting van deze materie te hebben gegeven, komt schr. tot de conclusie, dat het instituut der opbouwobligaties neerkomt op veel nodeloze administratieve rompslomp, het uitblijven van monetaire voordelen voor de Staat, het veroorzaken van nodeloze verliezen voor de oorlogsslachtoffers en het bezorgen van voordelen aan hypotheekbanken en institutionele beleggers.

H. J. Manschot, *De geldzuivering in Indonesië*.

Op 19 Maart 1950 werd te Djakarta een reeks van maatregelen tot consolidatie van de vlottende schuld van en tot regeling van de geldsomloop in Indonesië uitgevaardigd. Schr. regelt, mede de hand van tenzige aangevraagd. Schr. en uitgesproken critiek, enkele bijzondere aspecten van de getroffen maatregelen. Voorts wordt aandacht besteed aan de omstandigheden, waaronder de geldzuivering is ingezet en aan de verwachtingen, welke in verband hiermede mogen worden gekoesterd t.a.v. het „rendement”, hetwelk de maatregelen zullen afwerpen.

Dr F. W. C. Blom, *Belastingevoluitie 1950*.

De Minister van Financiën beschouwt de belastingen op het bedrijfsleven niet meer als sluitpost voor het budgetaire en monetaire beleid. Het „economische” argument begint nu, bij de indiening van het gewijzigde wetsontwerp Belastingherziening 1949/1950, de overhand te krijgen. Ondanks het feit, dat de budgetaire positie voor 1950 veel ongunstiger is geworden, wordt thans een zwaar fiscaal offer voorgesteld. Het voorstel tot algehele afschaffing van de Ondernemingsbelasting betekent een belastingoffer van f 92 mln. Ook de vennootschap kan zich verheugen over de richtingwijziging in onze belastingpolitiek. De Minister heeft argumenten gebruikt, die schr. ook zou willen gebruiken voor het bepleiten van fiscale herkapitalisatie, verlaging van marginale belastingpercentages en voor verlaging van Vennootschapsbelasting.

Mr K. W. Cuperus, *De positie van de Nederlandse Rijnvaart*.

De positie van de Nederlandse Rijnvaart is allerminst rooskleurig. Het vervoer langs Lobith bedroeg in 1949 nog slechts 36,5 pCt van 1938 als gevolg van het uitvallen van Duitse transporten. Daarbij komt nog, dat de capaciteit van de totale vloot de naaste toekomst niet zal beneden de vooroorlogse zal liggen. Van deze ernstige wanverhouding tussen capaciteit van de vloot en omvang van het vervoer ondervindt in de eerste plaats de Nederlandse Rijnvloot, die nog steeds groter is dan die van de andere Rijnvaartnaties tezamen, de nadelige gevolgen. Gemeenschappelijk overleg tussen alle belanghebbenden, met het doel te komen tot een billijke verdeling van de beschikbare transporten tegen economisch verantwoorde vrachtprijzen is daarom noodzakelijk.

SOMMAIRE.

Prof. Dr J. F. Haeccoü, *L'assainissement monétaire en Indonésie (I)*.

Le nouveau régime en matière de devises, rendu nécessaire pour le développement financier, est une première étape dans la voie de l'assainissement monétaire. Toutes les puissances influentes pourraient anéantir cette possibilité, c'est pourquoi il faudrait réagir énergiquement afin de supprimer les tensions et en premier lieu dans le secteur du budget.

Mr J. Brautigam, *Les obligations de la reconstruction*.

L'auteur donne un exposé sur la matière régie par la „Uitvoeringsbeschikking Opbouwobligaties” du 13 mars 1950. L'„institut” des obligations de la reconstruction n'est pas apprécié par l'auteur.

H. J. Manschot, *L'assainissement monétaire en Indonésie*.

A la lumière de questions et de critiques formulées, l'auteur explique quelques aspects spéciaux des mesures décrétées en vue de la consolidation de la dette flottante et de la réglementation de la circulation fiduciaire.

Dr F. W. C. Blom, *L'évolution fiscale en 1950*.

Le Ministre des Finances ne considère plus longtemps l'impôt sur les entreprises comme poste de clôture de la politique budgétaire et monétaire. Malgré la certitude que la situation budgétaire de 1950 est devenue beaucoup plus défavorable, on consent à un sacrifice fiscal se chiffrant à 92 millions de florins, par l'approbation de la proposition de supprimer complètement la „Ondernemingsbelasting”.

Mr K. W. Cuperus, *Le trafic rhénan néerlandais*.

Le trafic rhénan néerlandais est loin d'être favorable. Le trafic rhénan enregistré à Lobith, sé chiffrerait pour 1949 à 36,5 p.c. de 1938. A cela s'ajoute que la capacité de la flotte rhénane totale ne sera pas loin d'atteindre dans un proche avenir, celle d'avant guerre. La flotte rhénane néerlandaise subit, en premier lieu, les conséquences défavorables de cette disproporition.

SUMMARIES.

Prof. Dr J. F. Haeccoü, *Financial reorganization in Indonesia (I)*.

The so-called new foreign exchange system, which has been prompted by the financial development, may be successful. There are, however, strong powers which may nullify this possibility. All efforts should, therefore, be made to remove tensions, particularly in respect of the budget.

Dr J. Brautigam, *Reconstruction bonds*.

An outline of the contents of the Decree of March 13th 1950 governing the issue of Reconstruction bonds, of which the writer is not in favour.

H. J. Manschot, *The money purge in Indonesia*.

Some aspects of the measures covering the consolidation of the floating debt and the regulation of the money circulation in Indonesia, which were promulgated on March 19th 1950.

Dr F. W. C. Blom, *Tax evolution in 1950*.

Industrial taxes are — according to the Minister of Finance — no longer considered as a fundamental element of the budgetary and monetary policy. Despite the fact that the 1950 budget has become much more unfavourable, a heavy sacrifice will now be made, because that is considered necessary by the Minister for a sound development of industry.

Dr K. W. Cuperus, *The position of Netherlands Rhine shipping*.

The position of Netherlands Rhine shipping is not very favourable. In 1949 traffic via Lobith represented only 36.5 per cent. of that in 1938. In the near future the total Rhine fleet capacity will be only very slightly below the pre-war level. The Netherlands Rhine fleet is greatly affected by this abnormal situation.

FINANCIËLE SANERING IN INDONESIË.

I

Beoordeling van het „nieuwe deviezenregime”¹⁾

In de Indonesische maatschappij zijn in de afgelopen jaren grote spanningen ontstaan, zowel door de politiek gevolgd in de financiële sector²⁾ als door ongelukkig gekozen maatregelen van economische politiek.

Het is duidelijk, dat, hoewel de pressie van deze ontwikkeling op het deviezenbudget door tal van beperkende bepalingen slechts een beperkte kon zijn, de toestand in het binnenland ingrijpen in overweging moest doen nemen, wilde men een totaal afglijden in snel tempo voorkomen. Als eerste correctie maatregel moet het invoeren der deviezencertificaten worden gezien. Ik stel uitdrukkelijk — in navolging der Regering — dat dit een eerste maatregel is, omdat het verdere betoog zal doen zien, dat andere maatregelen niet als complement maar zelfs als essentieel noodzakelijk zullen zijn:

In wezen is deze maatregel nl. geen deviezenmaatregel, maar een binnenlandse monetaire. Hij komt er op neer, dat bij invoer van goederen en het verrichten van betalingen naar het buitenland een correctie wordt toegepast op de koopkracht van de rupia in dier voege, dat men bij een koers van het deviezencertificaat van 200 boven de omgerekende prijs nog eens het tweevoud moet betalen, terwijl bij aanbrenge van deviezen de aanbrenge een deviezencertificaat van 50 pCt van de omgerekende prijs in Indonesisch courant ontvangt, dat ook een koers van bijna 200 pCt heeft, dus dat deze aanbrenge het provenu verduubelt. Bij actie investering in de binnenlandse sector de verhouding tussen het valutabedrag en de later te importeren goederen en diensten door al reeds bij aanbidding der valuta tot de volle tegenwaarde een certificaat af te geven, terwijl de latere invoer weer een certificaat voor het volle bedrag in rupia eist; alleen indien er tijdsverschil bestaat tussen valuta-afdracht en invoer kan er — behoudens een tijdsaffaire in deviezencertificaten — een waardeverschil door schommeling van de prijs der deviezencertificaten ontstaan.

De Regering heeft deze regeling, welke zij een nieuw deviezenregime noemt, met ruime toelichtingen bekend gemaakt. Zij stelt daarin, dat de maatregelen in het geheel niet behoeven te betekenen, dat de prijzen van goederen en diensten zullen stijgen; weliswaar zullen de goederen en diensten, waarvan de prijzen gecontroleerd zijn (bijv. het schaarse distributiepakket) duurder worden, doch hiervoor dient de prijsstijging en bovendien zal deze prijsstijging worden verzacht door gedurende enkele maanden distributietextiel tegen de oude prijzen te verkopen. Daartoe zullen de textielgoederen (ook garens) worden gebruikt, welke — mede dank zij de E.C.A.-hulp — in de komende maanden in Indonesië zullen arriveren, terwijl in aansluiting daarop zullen worden gebezigd de onlangs aangekochte en voor distributie in het laatste kwartaal van 1950 bestemde textielgoederen, welke dus vroeger ter beschikking komen. Bovendien verwacht de Regering, dat en door de textielmaatregelen en door de goede oogstvooruitzichten en grote invoer van rijk uit het buitenland de prijs van rijst zal dalen; in elk geval zal de Regering een prijsstijging hier met kracht tegengaan. Wat de overige importgoederen betreft, stijgt de prijs in Indonesisch courant weliswaar tot het drievoud en voor de consument, rekening houdende met de marges voor de handelsschakels, tot het 4½-voud; maar de Rege-

ring, meent, dat, aangezien de factoren van vraag en aanbod niet worden aangetast en er zelfs binnenkort een belangrijk toenemend aanbod van import-consumptiegoederen valt te verwachten, de prijzen op de vrije markt niet zullen stijgen, maar veeleer zullen dalen. Zij spreekt voorts als haar verwachting uit, dat de smokkelhandel door het nieuwe systeem veel van zijn aantrekkelijkheid zal verliezen en een toenemende export meer vreemde valuta zal doen toevloeien, terwijl na zekere tijd de rupia op natuurlijk niveau tot rust zal komen. Zij stelt in het vooruitzicht, dat de koers van het deviezencertificaat op normale wijze door vraag en aanbod zal worden gevormd, dat een groot deel van de zwevende koopkracht zal worden afgeroomd en hoopt dat het buitenland na de sanering tot investering bereid zal zijn.

Export.

Wat de export betreft, de prijs in rupia wordt inderdaad verdubbeld. Dit kan invloed hebben op de omvang van de uitvoer en zodoende op het deviezenbudget. Hierbij moet worden bedacht, dat, behoudens door buitenlandse leningen en investeringen, de Indonesische koop- en betaalkracht in het buitenland wordt bepaald door de opbrengst van de export. Directe invloed op deze opbrengst kan geoefend worden doordat een verdubbeling van het provenu in rupia de smokkelhandel minder attractief kan maken. Immers, het buitenlandse provenu van deze handel staat vast, terwijl de aan de smokkel verbonden kosten hoog zijn en het risico groter wordt. Echter, de invloed in deze sector zal m.i. minimaal zijn, omdat de smokkel grotendeels ten doel heeft kapitaalexport en het verkrijgen van koopkracht in het buitenland voor aankoop van die goederen, welke in Indonesië sterk gevraagd zijn en niet of onvoldoende met invoervergunning kunnen worden geïmporteerd. En hierin wordt niets gewijzigd; zelfs kan de drang tot kapitaalvlucht worden vergroot, terwijl van bepaalde zijde reeds is gesteld, dat legale handel wegens gebrek aan vermogen zijn toevlucht tot de smokkelhandel zou moeten nemen, een overigens zonderlinge stelling, gezien het feit, dat deze grotere vermogens eist.

De tot nu toe legale export kan door de maatregelen worden gestimuleerd, doordat en in zover daardoor de verhouding in de opkooprijke, welke door de legale exporteurs in concurrentie tot de smokkelhandel kan worden aangelegd, zodanig verbeterd, dat de legale exporteur de beschikking over een groter gedeelte der bevolkingsproductie kan krijgen; dit onder de mits, dat het meerdere geld voor de bevolkingsproducent door beschikbaar komen van meer goederen reële koopkracht betekent en dus zijn activiteit stimuleert. Dan kan dit meerdere geld ook zijn activiteit prikkelen en daardoor de export bevorderen. Tenslotte ook, indien en voor zover de bevolkingsproducent door de hogere prijs aangelokt — alweer mits deze reël meer koopkracht betekent — overschakelt van bedrijvigheid voor de binnenlandse sector naar productie voor de export. Echter, dan worden de binnenlandse verhoudingen gewijzigd met de repercussies van dien.

Voor de ondernemingsproducenten betekent een verbetering van prijs voor een enkele sector, dat daardoor de mogelijkheid ontstaat tot export van goederen, welke tot nu toe niet bestond, doch zulks kan niet op grote schaal het geval zijn zonder dat deze goederen aan de binnenlandse sector worden onttrokken. Zou door de maatregelen een verhoogde arbeidsproductiviteit kunnen worden bereikt — waarvoor de eis dus weer verhoogde reële koopkracht voor de arbeiders is — dan kan zulks in een enkele sector tot vergroting van productie en dus tot export leiden. Maar de grote moeilijkheden, waarmee de ondernemingen en ook personeel en arbeiders der bedrijven te kampen hebben, liggen niet in de eerste plaats in dit vlak, maar juist in het gebrek aan veiligheid

¹⁾ De door Prof. Haccoff gegeven uiteenzetting van de inhoud van de afgekondigde maatregelen werd, i.v.m. de lengte en het feit, dat de lezers hierover reeds zijn ingelicht (zie „E.-S.B.” van 29 Maart jl.) weggelaten. Red.

²⁾ Vgl. mijn beschouwing in „E.-S.B.”, dd. 11 en 18 Januari 1950.

en orde; welvaart kan alleen hersteld worden, indien rust in de economische sector bestaat en daarvan is helaas nog geen sprake. Daarnaast zijn voor rehabilitatie kapitaalgoederen nodig, die zullen moeten worden geïmporteerd. Bovendien betekenen deze maatregelen, dat zeker de kosten voor de niet-Indonesische staf belangrijk zullen moeten worden verhoogd, wil men deze arbeidskrachten behouden, en dat kapitaalsuitgaven voor rehabilitatie, voor zover hierbij importgoederen zijn betrokken, worden verdrievoudigd. De gunstige invloed op de export zal dus vermoedelijk minimaal zijn; andere, meer essentiële voorwaarden moeten eerst zijn verwezenlijkt en daarenboven zal dienen te worden afgewacht, welke wijzigingen de kostenfactor zal ondergaan; hiervoor is het binnenlandse prijsniveau mede van groot belang. Wel kan door de maatregelen in eerste instantie uitvoer der opgeslagen voorraden worden bevorderd.

Monetaire sector.

Alvorens dit te bespreken, moge eerst de monetaire sector worden besproken. Hierbij komen verschillende facetten naar voren. In de eerste plaats betekent het verstrekken van deviezencertificaten aan aanbrengrers van valuta een schepping van koopkracht tot het bedrag van de hele exportwaarde, zolang de koers dezer certificaten 200 pCt is (50 pCt van de opbrengst à 200 pCt); de overige deviezenaanbreng kan worden verwaarloosd. Daartegenover staat, dat van gebruikers van vreemde deviezen een certificaat tot het volle bedrag der Indonesische dispositie wordt gevraagd, behoudens voor zover de Overheid gebruiker is. Indien wij als uitgangspunt nemen de export 1949 en daarbij de aardolie en aardolieprodukten buiten beschouwing laten — omdat deze niet tot het Indonesische deviezenregiem behoren — dan komen wij tot een exportwaarde van rond 1,1 miljard rupia. Tegenover deze export, die, zonder leningen, het betalingspotentieel van Indonesië in de buitenlandse sector beheerst, staan de diensttransfers en de goederenimport. Vermoedelijk wordt dit potentieel tijdelijk nog iets vergroot door de vergoeding, welke Nederland in deviezen aan Indonesië, voor het Nederlandse leger betaalt, zulks onder aftrek van de deviezen, welke dit leger aan Indonesië kost. Het grote verschil met het verleden zal in de toekomst zijn, dat de invoer nu door de export is begrensd, terwijl tot nu toe Nederland ruimte voor aankoop van goederen verstrekte door het gat in de betalingsbalans te stoppen. Stellen wij het bedrag in totaal op 1,2 miljard gulden, berekend op jaarbasis, dan moeten daarvan in aftrek worden gebracht de diensttransfers ten behoeve van de Overheid, t.w. rente en aflossingen op leningen, kosten der vertegenwoordigingen in het buitenland, pensioenen, delegaties enz., welke na aftrek van de vertegenwoordigingen van het buitenland in Indonesië, zeker op 200 à 250 miljoen gulden kunnen worden getaxeerd. Nemen wij het laagste bedrag, dan blijft er voor goederen- en diensttransfer 1 miljard over, waarvan 300 miljoen diensten in de particuliere sector, dus 700 miljoen goederen. Tegenover een koopkrachtcreatie van 1.100 miljoen gulden uit hoofde van de export, staat dan hoogstens een beslag op koopkracht van 2.000 miljoen, waarvan de helft dient tot dekking van het budgettekort, alles op jaarbasis omgerekend en zonder rekening te houden met de overgangsmaatregelen van de Overheid ten behoeve van de particuliere sector. Er ontstaat dus een grotere geldbinding van 900 miljoen, vermeerderd met die veroorzaakt door de grotere waarde der voorraden voor export ad ca 200 miljoen gulden, tezamen 1.100 miljoen, doch vooruitlopend op dit jaarresultaat zal de import — met een gemiddelde omlooptijd van 5 maanden van beslag op geld tot aflevering aan consument — sneller de binding ondergaan met een tijdelijk extra deflator effect. Aan de andere kant echter kan het geldbeslag bij de handelaren na de import als de prijsdaling pas na ver-

koop der voorraden ontstaat, minder worden en hier treedt weer een geldverruiming op.

Daartegenover staat, dat hoewel het begrotingstekort, verminderd met de door het Deviezenfonds verkochte certificaten ad 900 miljoen gulden, zal stijgen voor zover importgoederen in het budget zijn opgenomen, waarvan de Overheid de kosten der certificaten moet dragen of voor haar rekening neemt — afgescheiden dus van salarisverhogingen — doch daartegenover staat, dat de in- en uitvoerrechten op de nieuwe basis worden berekend (met een jaarbate in de orde van grootte van 350 miljoen), waartegenover de vrije winstbelasting ad geraamde jaarbate ruim 250 miljoen verloren gaat. Aangenomen moet worden, dat de geldschepping door het budgettekort blijft in de orde van grootte van 3 miljard, een injectie, welke bij een totale geldcirculatie in het voormalige Federale gebied van ruim 4 miljard gulden een belangrijke inflatoire werking moet oefenen (circulatie in voormalige Republikeinse gebieden is onbekend). Bovendien moet worden bedacht, dat van de saldi bij de particuliere banken een deel tot nu toe niet voor koopkracht diende, doch veel meer een opbergen van niet aan te wenden middelen was. Door de noodzakelijke aanschaffing van deviezencertificaten zal deze koopkracht weer geactiveerd worden en krijgt het bedrag van 4 miljard dus reëlere betekenis dan het tot nu toe had. Een vraag is voorts, in hoeverre de verhoogde waarde der voorraden door bankkrediet zal worden gefinancierd: een verdere geldverruiming, welke door het kredietpotentieel der banken mogelijk is, ook al moet de deviezen-certificaatpositie op korte termijn met het Deviezenfonds worden afgerekend.

Men ziet hoe belangrijk en zelfs principieel het vraagstuk in de monetaire sector speelt; men ziet echter ook, welke maatregelen essentieel zijn om resultaat te bereiken: ingrijpende sanering van het budget, niet volgens een 5-jarenplan, maar uiterlijk vóór 1952; een gedeeltelijke saldi- en kredietblokkering, met daarna geleidelijke deblokking voor reële behoeften, zo mogelijk een sanering in de chartale sector; deze laatste zal volgens bankkringen hier te lande op grote technische moeilijkheden stuiten. Sterilisering van de koopkracht van het budgettekort moet dan mede als essentieel worden beschouwd.

Indien buitenlandse leningen kunnen worden verkregen, kan de sanering, mits ook de zoëven genoemde maatregelen worden doorgevoerd, krachtiger worden aangepakt, omdat dan — met saldideblokkering naar behoefte — de geldbinding vergroot en de koopkrachtschepping der Overheid sneller wordt opgevangen. Doch de eerste leveringen op het in de Verenigde Staten gereserveerde krediet en eventuele nog te sluiten leningen, kunnen pas tegen het einde van 1950 worden verwacht; vandaar ook, dat de Regering respijt krijgt tot in 1951 om het budget te saneren.

In deze paragraaf werd uitgegaan van een ongewijzigde omloopsnelheid van het geld.

Binnenlands prijsniveau.

Naast in de sanering van het budget ligt de kans op succes in het verloop van de binnenlandse prijzen. De Overheid is uiteraard — anders ware zij niet met dit complex van maatregelen begonnen — optimist. Zij meent in het kort, dat de prijshandhavingen en prijsdalingen de prijsstijgingen in het budget voor zover het de binnenlandse sector betreft zullen overtreffen. Dit vereist een nadere analyse, waarbij het ontbreken van statistisch materiaal dwingt tot een deductieve beschouwing. Zowel voor de Indonesiër als voor de andere groepen van de bevolking is de toestand zo geworden, dat een groot gedeelte van de levensbehoeften moet worden gedekt tegen de prijzen van de vrije markt. Hoevel de rijst door manipulaties van het voedingsmiddelenfonds verhoudingsgewijze goedkoop ter beschikking komt, geldt dit zeker

overwegend in de textielsector. Met de rijstprijs en zijn verloop hangen tal van binnenlandse voedingsmiddelen weer nauw samen. Nu wordt verwacht, dat deze rijstprijs op peil zal blijven, zelfs nog zal dalen in verband met de goede oogstvooruitzichten en geplande invoeren. Uiteraard kan de Overheid zolang zij over ruime voorraden beschikt de prijs op tal van plaatsen beheersen, speciaal in de grote centra — hoewel dit altijd maar weer binnen bepaalde grenzen waar is, getuige de ervaringen sedert Juli 1949. De grote moeilijkheid is vooral de verzorging met rijst en ook de aanvoer van goederen — en dan vooral textiel — in het binnenland. Het efficiënte apparaat hier ontbreekt en zodra hier kostenverhogingen optreden, zal er stagnatie komen. Reeds is van organisatorisch Indonesische zijde de landbouwer aangeraden om zodra de textiel duurder wordt, de rijst vast te houden. Zal hij zulks niet kunnen, de opkopende en verwerkende schakels kunnen dit wel. De Indonesiër stelt bovendien andere eisen dan voorheen en tot nu toe is rijst een in dalende richting gemanipuleerd goed geweest. Dit kan, zodra men naar invoering van een nieuw economisch evenwicht in de maatschappij gaat streven, niet zo blijven.

Met de rijstprijs hangen de prijzen van tal van andere goederen uit de binnenlandse sfeer en dus de lonen samen. Een belangrijke stijging van deze prijzen zal zich in het gehele levensonderhoud weerspiegelen, al zal bij de minstbedeelde groepen een stijging van de rijstprijs na een zekere grens leiden tot minder verbruik van andere goederen (groenten, vlees, vis en fruit). Met betrekking tot deze categorie moet wel worden bedacht, dat een Indonesische Regering een scheefftrekken ten ongunste der inkomensvorming niet zal gedogen. Echter, ook economische krachten zullen in de richting van prijsstijging werken. Immers, nu de prijzen voor de bevolkingsexportprodukten belangrijk zijn verhoogd, moet dit krachten oproepen om, indien de prijzen in de binnenlandse sector ongewijzigd blijven of zelfs, zoals de Regering stelt, nog zullen dalen, over te schakelen van de padibouw op de exportprodukten. Wel kan een dergelijke vermindering van de binnenlandse rijstproductie worden gecompenseerd door grotere import, doch hieruit zal, zelfs zonder dat hiervoor deviezencertificaten zouden worden vereist, een verhoging van de prijs met verhoging der kosten van het levensonderhoud of vergroting van het budgettekort resulteren. Er is dus alle aanleiding om in de binnenlandse sector prijsstijgingen — en daarmee loonsverhogingen, dus stijging van de produktiekosten — te verwachten, temeer omdat meer geld in de Indonesische sfeer alleen dan prijsstijging hier kan voorkomen, indien de goederenaanvoer, met name textiel hiermede minstens gelijke tred houdt; anders toch is de prijsstijging er. Zoals reeds gezegd, ontbreekt het apparaat om een soepele doorstroming der goederen te verzekeren.

Voor zover de binnenlandse prijzen door de prijsbeheersing gereguleerd worden — zoals reeds gebleken meer een nominale dan een effectieve bewaking — zal deze binnenkort belangrijke prijsverhogingen moeten toestaan, voor zover bij de produktie of dienstverlening import- of andere, in prijs verhoogde goederen worden gebezigd. Door de prijsverhoging der importgoederen worden voorts alle produktiemiddelen, welke straks moeten worden vervangen, getroffen. Wil men deze producenten niet dwingen tot het geven van geschenken aan de consumenten en indirect aan het buitenland, dan zal dus het prijsniveau in deze sector — verschillend al naarmate de verhoudingen liggen — dienen te worden gecorrigeerd.

Deze correcties zullen samengaan met de invoering der omzetbelasting, indien de Regering hiertoe besluit, welke door haar cascade-karakter met een trapsgewijze heffing van 3 pCt, in dit land zeker tot een algemene prijsstijging van 10 pCt zal leiden, waarvan de Overheid slechts een gedeelte toucheert; vandaar ook de bij het

tarief vergeleken exorbitant lage middelenraming van 150 miljoen gulden-op jaarbasis.

Met betrekking tot de importgoederen, welke met de smokkelgoederen het hoofdbestanddeel van de goederen op de vrije markt vormen, is de Overheid van oordeel, dat zij in staat zal zijn de prijzen te drukken. Zij meent, dat de prijzen hier gemiddeld 7 à 8 maal de „landecost” zijn — een cijfer, dat wel als gemiddelde aan de hoge kant voorkomt, maar dat zonder exacte andere gegevens moet worden overgenomen — en nu is de gedachte, tevens een der draaigewrichten van de regeling, dat het zal gelukken hier een prijsdaling te bereiken. Uiteraard mogen de importeurs hun voorraden niet tegen vervangingswaarde verkopen en hebben dus een belangrijk vermogensverlies geleden. Men kan stellen, dat globaal de toegelaten prijs voor de consument, althans in de meeste textielen, ongeveer 150 pCt van de „landecost”-waarde is voor verkoop in de centra. Dit wordt thans met drie, vermenigvuldigd (een drievoudige waarde door de deviezencertificaten), zodat de „reële” consumentenprijs 4½ maal moet worden in plaats van 7 tot 8 maal. Hier ligt een marge, welke echter door de omzetbelasting weer iets wordt gereduceerd.

Nu is het de vraag, of hierop een prijsverlagende druk kan worden geoefend. Men hoopt dit in de textielsector door meer aanbod te bereiken, maar zal dan op weerstanden stuiten. De positie ligt, nl. als volgt: de behoefte aan textiel is nog zeer groot, het aanbod blijft beperkt en nu is de vraag, of men een zodanig aanbod kan brengen, dat het niet meer in de tussenschakels kan worden opgevangen, dan wel of in voldoende mate goedkope textiel op andere wijze bij de consument kan worden gebracht. Het succes is dus afhankelijk van twee omstandigheden: de kracht van de tussenschakels en het vertrouwen in het succes der regeling. Eerst het laatste: wordt algemeen gedacht, dat het beoogde doel, de prijsverlaging, wordt bereikt, dan zal men, nadat men verwacht, dat geen nieuwe monetaire maatregelen op komst zijn, een klein verlies op zijn goederenvoorraad dadelijk nemen om een groter verlies in de toekomst te ontgaan en ontstaat dus een cumulatie van aanbod, dat ingeval andere saneringsmaatregelen zijn genomen en het budgettekort nog niet zijn-volle werking oefent, de deflatoire werking versterkt. Echter, bestaat dit vertrouwen niet, dan zijn de hulpmiddelen der Overheid om goederen in te pompen, zelfs indien men de deviezenreserve van de Javasche Bank aanspreekt, beperkt en dan zal het een korte en hevige machtsstrijd worden, waarvan het resultaat te meer onzeker wordt in de mate, dat door het budgettekort de geldcirculatie weer wordt verruimd. Hier treedt juist het essentiële karakter van andere maatregelen aan de dag. Het resultaat is onzeker.

Bovendien is het een tweesnijdend zwaard: de hoge prijzen op de vrije markt maakten het leven duur, maar gaven grote categorieën werknemers tevens de gelegenheid — door verkoop van het in de distributie verkregene of van gebruikte goederen — om zich drijvende te houden; dit geldt zelfs ook in de salarisklassen tot f 1.275 per maand en in sterke mate in de middengroepen, waar men de buffer van de spaarpenningen en het bezit reeds heeft moeten opteren om relatief schamel en zonder grote aankopen op de vrije markt in het leven te blijven.

Uit deze analyse in het licht van het begrotingstekort volgt, dat, naar het mij voorkomt, het uiteindelijke resultaat van alle maatregelen, willen zij een kans op succes hebben, moet zijn het vinden van een nieuw — in zijn geheel hoger gelegen — maatschappelijk evenwicht, waarbij sommige prijzen zullen dalen maar de kosten van het leven als geheel moeten stijgen en dat zulks snel moet geschieden teneinde de kansen op succes zo goed mogelijk te houden. Hoe groot deze kansen zijn, is een kwestie van subjectieve beoordeling. Ook in deze beschouwing heb ik de invloed van een wijziging in de om-

loopsnelheid van het geld buiten beschouwing gelaten. Een factor voor het nieuwe evenwicht van grote betekenis, is de prijs der deviezen-certificaten. Het Deviezenfonds neemt op deze markt de positie van het „price leadership” met een onbeperkt aanbod, dat als salderingsaanbod is bedoeld, in, maar heeft daardoor de prijs geheel in de hand en met de prijsvorming ook het niveau van het evenwicht.

Gevolgen voor het bedrijfsleven.

Daar het bedrijfsleven zijn produktiemiddelen overwegend tegen gecontroleerde prijzen kreeg, betekent de nieuwe maatregel, dat straks import-produktiemiddelen en produktiemiddelen met import-grondstoffen vervaardigd, tegen belangrijk hogere prijzen moeten worden aangeschaft en in het binnenland vervaardigde kapitaalgoederen verkregen met behulp van overwegend arbeidskracht (aanplantingen bijv.) ook duurder zullen worden. Alleen indien dadelijk calculatie volgens het principe der vervangingswaarde wordt toegestaan, blijven de vermogensverliezen beperkt tot de in Indonesisch courant aangehouden bedragen der afschrijvingen. Indien dit niet wordt toegestaan wordt met elke produktie een verder vermogensverlies geleden, tenzij transfer van afschrijvingen naar het buitenland op basis 1 : 1 wordt gegeven, zodat men zijn afschrijvingsvermogen kan koppelen aan de valuta van aankoop der produktiemiddelen.

Het financieringsprobleem zal een belangrijke rol gaan spelen — gedeeltelijk reeds dadelijk, zoals bij de import, gedeeltelijk op de duur — en juist voor vermogensarme bedrijven is deze slag dus bij uitstek zwaar, vooral ook omdat dit aanleiding tot reorganisatie kan worden. Rekening zal moeten worden gehouden met een stijging ook van de andere produktiekosten, welke weer door de consument zal moeten worden gedragen — en dan tot nieuwe verhogingen aanleiding zal zijn — en het is de vraag in hoeverre de wereldmarktprijzen der exportprodukten deze kostenverhogingen nu en in de toekomst kunnen opvangen en nog winst zullen laten. Van deze winsten zal dan — m.i. ten onrechte — worden gesteld, dat zij in Indonesië zijn behaald met als gevolg een tiërcering van deze winst bij transfer naar het buitenland, terwijl ook de winst in het binnenland op een lager koopkrachtniveau komt. Kan men hier voor in het binnenland verkregen en afgezette produktie (incl. de diensten) nog door geleidelijk loslaten der hoofdzakelijk nominale prijs-beheersing een aanpassing bevorderen, voor de uitvoerprodukten heeft men met betrekking tot de prijzen niets in de hand en daarbij moge men bedenken, dat deze nog steeds de pijler voor de welvaart zijn.

Niet slechts voor de in Indonesië aangehouden vermogens — ook de geblokkeerde saldi op gurni — betekent de maatregel voor de buitenlandse investeringen een verlies, ook voor de zgn. arriérés (zowel nog te geschieden schuldverrekening met het buitenland als de back-service van pensioenfondsen en levensverzekeringen) heeft tiërcering plaats gevonden, indien geen correcties worden aangebracht.

Tenslotte zullen de bedrijven, als kostenverhogende factor welke ik speciaal wil noemen, de gevolgen voor hun buitenlandse werknemers, willen zij deze althans een redelijk bestaan bieden en daardoor behouden, zeker voor zover het de sociale transfer betreft, voor hun rekening moeten nemen. De buitenlanders, voor zover de verhoogde lasten voortkomen uit hun band met het buitenland, worden door deze maatregel bij uitstek zwaar getroffen.

Conclusie.

Indien wij voorspellen, dat maatregelen door de financiële ontwikkeling noodzakelijk waren en daarover is een ieder het wel eens, dan is hier een eerste schakel van een keten, welke een kans biedt. Er zijn echter sterke krachten, welke deze kans teniet kunnen doen en alleen dan zijn

dergelijke maatregelen geoorloofd, indien met volle energie aan het opheffen der spanning wordt gewerkt en dat in de eerste plaats in de sector van het budget. Of dit complex van maatregelen zal slagen, moet worden afgewacht; er zal dan voor moeten worden gezorgd, dat niet nieuwe spanningen worden veroorzaakt. Of dan nog mogelijkheid bestaat tot herbouwen van de welvaart, zal voor een groot deel van de positie der exportprodukten afhangen — waarvoor reeds te veel tempi verloren gingen — en van het herstel van rust en orde in het binnenland, alsmede van de invoer van kapitaalgoederen uit het buitenland. De mate van slagen van de kans is mede afhankelijk van de vraag, of ook de overige essentiële maatregelen kunnen worden doorgevoerd.

Nog steeds moet Indonesië drijven op de export van kwetsbare goederen en indien deze maatregelen de positie dezer categorieën producenten zouden aantasten, dan zou zelfs een technisch slagen nog geen resultaat hebben. Voor het eerst en laat genoeg echter is hier een begin gemaakt met een plan — en vermoedelijk het enige, dat een kans biedt — maar dat grote offers vergt van buitenlandse investeringen en buitenlandse werkers, ook voor zover zij niet hebben geprofiteerd van de in het verleden veroorzaakte spanningen; het offer kan alleen worden gevergd, indien alle consequenties worden aanvaard en alles wordt ingezet om de kans tot werkelijkheid te trachten te doen worden en voorts indien ook rust, orde en veiligheid met kracht worden bevorderd. De gevolgen van een mislukken zouden een verder afglijden naar de financiële chaos zijn.

Djakarta, 17/18 Maart 1950.

J. F. IACCOÛ.

OPBOUWOBLIGATIES.

In de Staatscourant van 14 Maart 1950 is gepubliceerd de Uitvoeringsbeschikking Opbouwobligaties van 13 Maart 1950 van de Minister van Financiën. Hierover blijkt nogal wat misverstand te zijn ontstaan. In dit artikel wordt een uiteenzetting van deze materie gegeven en wordt tevens stilgestaan bij de vraag, of het instituut der opbouwobligaties wel veel zin heeft en te verdedigen is.

Blijkens de Wet op de Materiële Oorlogsschaden kunnen inschrijvingen in het Grootboek voor de Wederopbouw worden omgezet in opbouwobligaties aan toonder:

a. indien vrijstelling wordt verleend van de bestedingsplicht, verbonden aan de bijdrage in de oorlogsschade (art. 19 lid 4 jo. art. 49 lid 1 eerste volzin);

b. ter betaling van schadeloosstellingen wegens onteigening, tenzij deze schadeloosstellingen betrekking hebben op niet verwoeste, onteigende panden of op schade, geleden boven de verkoopwaarde ten tijde der onteigening (bedrijfsschade c.a.) (art. 32);

c. indien de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting ambtshalve bepaalt, dat de bijdrage in de oorlogsschade geheel of gedeeltelijk zal worden aangewend tot aflossing van hypotheken.

Uit deze opsomming blijkt al dadelijk, dat er van een omzetting van inschrijvingen in het Grootboek voor de Wederopbouw in opbouwobligaties uitsluitend op verzoek van de rechthebbenden geen sprake is. Eén van de drie genoemde gevallen zal aanwezig moeten zijn. Zullen deze gevallen zich nu op zo'n grote schaal gaan voordoen, dat tot grote bedragen opbouwobligaties op de markt zullen verschijnen? Ik geloof het niet.

Ontheffing van bestedingsplicht — het eerste geval — zal worden verleend overeenkomstig richtlijnen, door een aantal Ministers in onderling overleg vast te stellen. Deze richtlijnen zijn er nog niet. In het verleden is relatief in weinig gevallen vrijstelling verleend. Of dit in de toekomst op grotere schaal zal gebeuren, moet nog worden afgewacht.

, Betaling van schadeloosstellingen — de tweede mogelijkheid — pleegt nogal vaak voor te komen.

En hoe staat het met de ambtshalve aflossing van de hypotheeken, de derde mogelijkheid? Op een desbetreffende vraag van Mej. Mr Tendeloo heeft Minister Lief tinck in de Tweede Kamer verklaard ¹⁾, dat de Regering welwillend staat tegenover de gedachte, om alle oude hypotheeken met opbouwobligaties af te lossen. Echter, voegde hij eraan toe, dit kan om diverse redenen niet terstond gebeuren, doch slechts naarmate de herbouw vordert. Het is de vraag, hoe deze beperking moet worden uitgelegd. Ik meen, dat men hieruit moet opmaken, dat aflossing in opbouwobligaties zal plaatsvinden, indien in een bepaald geval door de debiteur tot herbouw wordt overgegaan. En dan zoals vanzelf spreekt alléén, wanneer geen andere regeling met de hypotheekhouder wordt getroffen, hetzij, dat deze zijn voorrecht hersteld ziet op het te herbouwen object, hetzij — wat vaak voorkomt — dat hij zijn vordering uit een met het oog op de herbouw nieuw te sluiten hypotheecaire lening afgelost krijgt.

Al bij al komt het mij voor, dat diegenen, die voor grote bedragen aan opbouwobligaties op de markt verwachten, hun verwachtingen te hoog spannen.

Daar komt nog iets bij.

In het hiervoor onder b. genoemde geval, dus bij betaling van de schadeloosstellingen, is betaling in opbouwobligaties niet dwingend voorgeschreven; de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting is ook bevoegd om in geld te betalen. In de beide andere gevallen kan eveneens betaling in geld plaatsvinden, indien de Minister van Financiën zulks bij speciale beschikking bepaalt. In alle gevallen is dus, zij het in de twee laatstgenoemde ietwat omslachtig, betaling in geld mogelijk. En m.i. verdient dit verre de voorkeur.

De opbouwobligaties zullen een rente dragen van 2½ pCt en een maximale looptijd hebben van twintig jaar. Een papier derhalve, dat men niet gaarne in portefeuille zal houden. Iedere verkrijger van opbouwobligaties zal daarom gebruik willen maken van de mogelijkheid tot vervroegde aflossing à pari, welke aanwezig is:

a. als de aanbieder tot tenminste het bedrag, waarvoor hij aflossing vraagt, heeft belegd in herbouw of herstel hetzij door te bouwen, hetzij door het verstrekken van hypotheecaire leningen;

b. bij belegging in nieuwbouw en overigens als sub a uiteengezet, doch slechts dan, indien de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting deswege aflossing toestaat;

met dien verstande, dat aflossing niet mogelijk is voor zover terzake van het object, waarin de belegging heeft plaatsgehad, een bijdrage, crediet, uitgestelde bijdrage of aanvullende bijdrage als bedoeld in de Wet op de Materieel Oorlogsschaden is of zal worden verleend. Uiteraard kan geen aflossing worden gevraagd, indien met betrekking tot een eerdere belegging in hetzelfde object reeds andere opbouwobligaties zijn afgelost.

Hoe zal dit alles nu in de praktijk werken? Degene, die ontheffing van bestedingsplicht verkrijgt, een schadeloosstelling wegens onteigening uitbetaald krijgt of wiens hypotheecaire vordering wordt afgelost, en die deswege opbouwobligaties ontvangt, zal deze in verreweg de meeste gevallen zo snel mogelijk willen verkopen. Wie zullen dan als kopers optreden? Slechts diegenen, die aan één van de twee zoeven weergegeven voorwaarden voldoen, d.w.z. practisch uitsluitend de hypotheekbanken en institutionele beleggers. De enkele particulieren, die aan deze voorwaarden voldoen, zijn daartegenover slechts van weinig betekenis.

De hypotheekbanken en institutionele beleggers zullen slechts dan opbouwobligaties kopen, indien zij daardoor een zekere koerswinst kunnen behalen; en aangezien

zij vrijwel de enige kopers zullen zijn, is een vrij belangrijke daling der opbouwobligaties beneden pari te verwachten.

Geconstateerd moet dus worden, dat de oorlogsslachtoffers hun uitkeringen niet voor de volle 100 pCt zullen ontvangen, en dat het percentage, dat zij te weinig ontvangen, naar de hypotheekbanken en institutionele beleggers zal verdwijnen.

Is het reeds moeilijk te aanvaarden, dat oorlogsslachtoffers een gedeelte van hun bijdragen in de oorlogsschade zullen zien wegvloeiën naar de kopers van hun opbouwobligaties, nog minder verdedigbaar is, dat zij op deze wijze niet de volledige schadeloosstelling wegens onteigening ontvangen. Hoe is dit te rijmen met de eerste beginselen van ons onteigeningsrecht?

Men zou betaling in opbouwobligaties wellicht nog kunnen verdedigen, indien dit voor de Staat om monetaire redenen noodzakelijk zou zijn. Monetaire voordelen zijn voor de Staat echter niet aan de opbouwobligaties verbonden, daar de verkrijgers van deze papieren onmiddellijk tot verkoop zullen overgaan en de kopers — de hypotheekbanken en institutionele beleggers — onmiddellijk aflossing zullen vragen. Zodra zij daartoe de mogelijkheid niet meer zullen hebben omdat zij hun investeringen sedert de bevrijding volledig via de weg van de opbouwobligaties hebben geleid, zullen zij geen opbouwobligaties meer kopen, tenzij de koers beneden een voor oorlogsslachtoffers nog onaanvaardbaarder peil zou dalen.

Het gehele stelsel komt m.i. dus neer op veel nodeloze administratieve rompslomp, het uitblijven van monetaire voordelen voor de Staat, het veroorzaken van nodeloze verliezen voor de oorlogsslachtoffers en het bezorgen van voordelen aan hypotheekbanken en institutionele beleggers.

Dat de opbouwobligaties ongedrukt mogen blijven.

Rotterdam.

Mr J. BRAUTIGAM.

DE GELDZUIVERING IN INDONESIË.

Zondag 19 Maart 1950 te 8 uur 's avonds werd in Djakarta door de Regering van de R.I.S. bij monde van haar Minister van Financiën bekend gesteld, dat dringende omstandigheden van financiële en economische aard de Regering noopten tot een directe uitvaardiging van een reeks van maatregelen tot consolidatie van de vlottende schuld en tot regeling van de geldsomloop in Indonesië, in verband waarmee werden afgekondigd:

a. een Wet, waarin de Minister van Financiën door de President van de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië wordt gemachtigd gedurende het jaar 1950 alle maatregelen te treffen terzake van het aangaan van een staatslening van de Republiek der V.S.I. en de deelneming aan een dergelijke lening voor te schrijven, zomede, zonodig in afwijking van bestaande wettelijke bepalingen, met uitzondering van die van de Voorlopige Constitutie, voorschriften te geven met betrekking tot de geldsomloop;

b. een Besluit — nader te noemen het Geldzuiveringsbesluit — inhoudende de voornaamste richtlijnen voor de door te voeren geldzuivering;

c. een Besluit — nader te noemen het Leningsbesluit — inhoudende de voorwaarden der ten laste van de Republiek, der V.S.I. aan te gane gedwongen lening.

Hoewel de Regering van de R.I.S. haar plannen tot het doorvoeren van de geldzuivering tot drie dagen voor de afkondiging der maatregelen volledig had weten geheim te houden, terwijl ook deze laatste dagen het publiek omtrent de aard en draagwijdte der te nemen maatregelen zich hoogstens in gissingen kon verdiepen, kwam de geldzuivering toch niet geheel onverwacht. In brede kring was begrepen, dat de op 11 Maart afgekondigde principiële wijzigingen in het bestaande deviezensysteem

¹⁾ Handelingen, 27 October 1949, blz. 323.

niet dan een eerste phase konden uitmaken van een „overall-plan” tot herstel van het monetaire evenwicht in Indonesië en dat dienovereenkomstig een drastisch ingrijpen op het gebied der chartale en girale geldcirculatie als een onvermijdelijke tweede phase spoedig zou moeten volgen.

Het met ingang van 13 Maart 1950 ingevoerde nieuwe deviezensysteem van Indonesië, aan welk onderwerp in het nummer van 29 Maart van dit blad een uitvoerige beschouwing is gewijd door de heer G. J. H. de Graaff¹⁾, beoogt: een zoveel mogelijk wegnemen van de spanningen, welke als gevolg van een voortgezette binnenlandse inflatie geleidelijk waren ontstaan, tussen de interne en de externe waarde van de Indonesische gulden, een daarvoor overbodig maken — voorlopig helaas slechts ten dele — der talloze incidentele maatregelen, welke in de laatste jaren waren getroffen om de exportproducten van Indonesië, waarvan de kostprijzen op basis van de officiële wisselkoersen in vele gevallen ver boven het wereldmarktniveau lagen, toch nog verkoopbaar te maken, het geven van een algemene stimulans aan de export en een afremmen, althans in de sector der non-essentialia, van de importen en tenslotte het creëren van een extra inkomstenbron van de Staat in de vorm van de door het Deviezenfonds te maken winst op de verkoop in de vrije markt van die deviezencertificaten, welke na dekking van de behoeften in de overheidssector zullen overblijven van de aan het Deviezenfonds toevallende 50 pCt van de deviezeninkomsten uit hoofde van exporten, dienstverlening enz.

Mocht worden verwacht, dat uit de invoering van het gewijzigde deviezensysteem een belangrijke bijdrage zou resulteren voor het herstellen van het zo deerlijk verstoorde monetaire evenwicht in Indonesië, van de aanvang af stond evenwel vast, dat, wilde men ten deze snel en in voldoende mate resultaten boeken, daarnaast een op zichzelf staande actie, gericht op een direct effect sorterende drastische vermindering van het geldvolume, noodzakelijk zou zijn.

Hiertoe is de Regering van de R.I.S. thans overgegaan. Een breed opgezette, geen uitwijkmogelijkheden biedende, geldzuivering is afgekondigd, waarvan het directe effect zal zijn, dat de totale geldhoeveelheid — chartaal en giraal — in Indonesië in één slag met 40 à 45 pCt zal afnemen. Het is niet onze bedoeling de in de aanhef van dit artikel opgesomde wetten en besluiten, waarin de betreffende maatregelen zijn belichaamd, aan een volledige bespreking te onderwerpen, aangezien dit gedeels zou neerkomen op een herhalen van hetgeen sedert 19 Maart door de pers reeds op zeer volledige wijze is gepubliceerd en ook door de banken ter kennis van haar cliëntèle is gebracht, wel echter komt het nuttig vóór mede aan de hand van terzake gerezen vragen en uitgesproken critiek, enkele bijzondere aspecten van de getroffen maatregelen te belichten. Vervolgens zal dan nog aandacht worden besteed aan de omstandigheden, waaronder de geldzuivering is ingezet en aan de verwachtingen, welke in verband hiermede mogen worden gekoesterd ten aanzien van het „rendement”, hetwelk de maatregelen zullen afwerpen.

a. Van primaire betekenis is, dat de geldzuivering, zoals zij thans is afgekondigd, niet nastreeft een definitief elimineren van een gedeelte der aanwezige koopkracht, hetgeen het geval zou zijn geweest bij een systeem, gebaseerd op een inwisseling in zekere verhouding van het chartale geld en op een afschrijving in dezelfde verhouding van de girale saldi, doch dat zij slechts beoogt een gedeeltelijke bevrozing van de bestaande koopkracht langs de weg van een gedwongen omzetting in een langlopende lening. De bevroren koopkracht — als geheel gezien — zal eerst weder worden ontdooid naar gelang de R.I.S. in de loop der jaren tot terugbetaling van de gedwongen lening zal overgaan. Slagen de sanerings-

maatregelen, welk judicium zal mogen worden gegeven, indien zij resulteren in een belangrijke verlaging van het thans geldende prijzen- en kostenpeil en wanneer dit dan ook zal kunnen worden vastgehouden, dan zullen de houders op 19 Maart 1950 van chartaal en giraal gold voor hun medeverking aan de sanering worden beloofd door een overeenkomstige revaluatie van hun bezit. Het is enigszins vreemd, dat deze beloning zich alsdan ook zal uitstrekken tot hen, die hun aangediend bezit aan chartaal en giraal gold door zwarte handel en dergelijke manipulaties in de inflatiejaren 1947—1950 hebben opgebouwd.

b. Uit „budgetair” oogpunt is voor de Regering van de R.I.S. de muntzuivering als zodanig indifferent; zij levert geen directe winst op — hetgeen wel het geval zou zijn geweest bij een gedeeltelijk annuleren van het in circulatie zijnde geld — en uit dezen hoofde moet dan ook het leggen van een rechtstreeks verband tussen de muntzuivering en de dekking van het te verwachten begrotingstekort 1950 als onjuist worden aangemerkt. Men mag daarentegen wel stellen, dat een „financierings”-voordeel wordt bereikt in die zin, dat een verdere toename van de vlottende schuld, welke anders in 1950 door het verwachte budgetdeficit onvermijdelijk zou zijn geweest, zich thans niet of in veel mindere mate zal manifesteren, doordat onder de geldzuivering omzetting tot een belangrijk bedrag zal plaatsvinden van vlottende schuld, in de vorm van schatkistpapier en debetstand bij de circulatiebank in geconsolideerde schuld. Rechtstreekse winst uit de muntzuivering kan bij de thans gekozen constructie voor de Overheid slechts ontstaan, indien, hetgeen overigens te verwachten valt, een zeker bedrag aan rechterhelften niet als inschrijving op de gedwongen lening zal worden aangeboden, omdat alleen in dat geval reële geldvernietiging plaatsvindt.

c. De muntzuivering treft gelijkelijk het chartale geld en het girale geld. Men kan de stelling verdedigen, dat een zwaarder treffen van het chartale geld te verantwoorden zou zijn geweest, aangezien met name in de chartale sfeer een onderkomen hebben gevonden de zeer grote kapitalen, in en na de oorlog met zwarte handel enz. verdiend, welke kapitalen bovendien tot dusver zich goeddeels buiten het bereik van de fiscus hebben weten te houden. Hiertegenover staat echter, dat het construeren van een rechtsgrond voor een dergelijke discriminatie zeer moeilijk zou zijn geweest en dat een en ander zeker tot politieke moeilijkheden aanleiding zou hebben gegeven.

d. Theoretisch krijgt de fiscus thans nog een kans om aan trek te komen ten aanzien van in de voorgaande jaren voor hem verzwegen inkomsten. Hiervoor zal nodig zijn een nauwkeurige analyse van de inschrijvingen op de gedwongen lening voor zover geëffectueerd door middel van inlevering van rechterhelften. Ongetwijfeld zal echter worden getracht door spreiding van bezit andermaal door de mazen van het net heen te glippen.

e. Buiten de muntzuivering blijven alle chartale betaalmiddelen — papieren en metalen — van f 2,50 en lager, terwijl als complement hiervan in de girale sfeer een vrije limite is gecreëerd, welke varieert van f 200 tot f 399,99 bij saldi beneden f 1.000 en van f 0,00 tot f 199,99 voor saldi boven f 1.000. Het flexibel karakter der vrije limite hangt samen met afrondingen naar beneden der girale saldi op veelvouden van f 200, bij het bepalen der individueel op de gedwongen lening in te schrijven bedragen.

f. Het systeem der „linker- en rechterhelften” heeft tot veel commentaar aanleiding gegeven. Met name is gesteld, dat deze oplossing getuigt van weinig psychologisch inzicht. Voorop kan worden gesteld, dat, wilde een geldzuivering in Indonesië technisch kans van slagen hebben, een systeem diende te worden geïnaugureerd, hetwelk onmiddellijk tot een ieder sprak, snel kon worden geëffectueerd en tot zo min mogelijk „administratie” aanleiding zou geven. Voor zover valt te beoordelen, voldoet het thans

¹⁾ Zie ook het artikel van Prof. Haccoff in dit nummer.

gekozen systeem aan deze eisen. Een geperfectioneerde geldzuivering, zoals deze in 1945 in Nederland en nadien in andere Europese landen is doorgevoerd, zou in Indonesië onherroepelijk tot mislukking zijn gedoemd, zeer zeker onder de uiterst moeilijke omstandigheden, waaronder thans daar te lande moet worden gewerkt. Tegenover de voordelen van het aanvaarde systeem staat als onmiskenbaar nadeel, hetgeen men evenwel heeft gemeend te moeten aanvaarden, dat een uitgebreide — overigens illegale — handel is ontstaan in rechterhelften, waarbij onvermijdelijk weinigen ten koste van velen zullen profiteren. Voor de fiscus is een dankbare taak weggelegd de Overheid in belangrijke mate te doen delen in de door deze weinigen behaalde voordelen.

g. Het eveneens in de sanering betrekken van de op zgn. gurni-rekeningen bij Indonesische banken en spaarbanken aangehouden saldi door niet-ingezetenen is voor de belanghebbenden een hard gelag. Dit geldt zowel voor de Nederlandse houders van saldi uit hoofde van de zgn. „commerciële arriérés”, als voor de talloze gerpatrieerden van vóór en na 10 Mei 1940. Eerstgenoemde groep, welke saldi bij de banken in Indonesië voornamelijk zijn ontstaan uit de afwikkeling van vóór 10 Mei 1940 uit Nederland geëffectueerde goederenzendingen, zag eerst in 1949 een aanvankelijk gegronde hoop, dat deze vorderingen onder de wet „Credietverstrekking Indonesië 1949” zouden worden afgewikkeld, op het laatste moment de bodem ingeslagen en wordt thans nog eens ten volle getroffen door de nieuwe deviezen- en muntzuiveringsmaatregelen zonder dat daartegenover enig uitzicht wordt gegeven, dat ook zelfs wat is overgebleven in de naaste toekomst zal kunnen worden getransfereerd. Voor velen in deze groep, die de in 1940 bewerkstelligde goederenzendingen met bankcrediet hadden gefinancierd, brengen de jongste ontwikkelingen ernstige financieringsmoeilijkheden met zich. Belangrijke groepen onder de gerpatrieerden worden wel zeer zwaar getroffen door de cumulatie van maatregelen, waardoor het gedeelte van hun voor- en naoorlogse Ind. Courant-besparingen, hetwelk zij maximaal nog in Nederlands Courant zullen kunnen ontvangen, op basis van de huidige koers der deviezen-certificaten reeds tot $\frac{1}{6}$ is gereduceerd. Voor velen zal een noodtoestand ontstaan, welke niet zal kunnen worden genegeerd.

h. Een aandachtige bestudering van het Leningsbesluit doet de vraag rijzen, of de Regering van de R.I.S. wat betreft de voorwaarden, waaronder de onderhavige gedwongen lening wordt aangegaan, de hoeg niet wat al te straf heeft gespannen. In aanmerking genomen, dat het voor een jonge staat al weinig gebruikelijk is om zijn entrée op de kapitaalmarkt te maken met een gedwongen lening, zou het logisch zijn geweest, dat men er voor het overige op bedacht was geweest waar mogelijk goodwill te kweken bij de beleggers met het oog op de toekomst. Uit deze gezichtshoek beschouwd, moet men achter bepalingen, dat de aflossing der lening uitsluitend zal geschieden door inkoop en dat de rente zal worden betaald op jaarcoupon, waarbij de eerste coupon zelfs eerst na 17 maanden zal worden betaald, een vraagteken zetten. Hoewel moet worden aangenomen, dat de tegen de lening uit te geven obligaties aan toonder te gelegener tijd verhandelbaar zullen worden gesteld, bevat het Leningsbesluit terzake nog geen enkele toezegging, zodat het niet mogelijk zal zijn voorlopig te constateren, hoe de lening zich, mede op grond van de betrekkelijk lage rentevoet van 3 pCt, zal klasseren. Dat de obligaties tot nader order niet in belening mogen worden gegeven of genomen, is uit monetair oogpunt begrijpelijk evenals het feit, dat de obligaties niet voor betaling van belastingen zullen mogen worden aangewend. Overigens zal het niet verhandelbaar zijn de bereidheid tot het als onderpand aanvaarden der obligaties zeker niet bevorderen.

i. Art. 7 van het Geldzuiveringsbesluit kondigt aan, dat als een zelfstandig onderdeel van het totaal der sane-

eringsmaatregelen, ook zal worden overgegaan tot een buiten omloop stellen van de verschillende soorten Uri-geld, hetgeen als zeer belangrijk moet worden aangemerkt, aangezien de tot dusver bestaande toestand, dat federaal en Uri-geld in niet gefixeerde waardeverhoudingen naast elkaar circuleerden, tot toenemende moeilijkheden aanleiding gaf. Uit hogergenoemd art. 7 valt af te leiden, dat de inwisselingsnormen regionaal zullen verschillen, afhankelijk van plaatselijke omstandigheden.

Per ultimo 1949 bedroeg de chartale en girale geldcirculatie in Indonesië resp. f 2.019,3 mln en f 1.685,5 mln of in totaal f 3.704,8 mln. In de eerste maanden van 1950 is deze circulatie in snel tempo verder toegenomen; een voorlopige raming per 19 Maart 1950 werkt uit op f 2.150 mln aan chartale betaalmiddelen en f 1.800 mln aan giraal geld of in totaal weinig minder dan f 4.000 mln. De circulatie der buiten de sanering vallende kleine betaalmiddelen — vide sub e. — zal naar globale taxatie f 450 mln bedragen, terwijl in de girale sfeer de vrijstellingen uit hoofde van kleine saldi en afrondingen naar beneden naar schatting op ca f 100 mln kunnen worden aangenomen. Het totaal aan chartale en girale betaalmiddelen, hetwelk door de muntsanering wordt getroffen, bedraagt derhalve rond f 3.400 mln en dienovereenkomstig het bedrag, dat door omzetting in de gedwongen lening wordt geëlimineerd, de helft of ca f 1.700 mln. Uitgaande van bovengenoemde cijfers zal dus de geldcirculatie na completering der muntzuiveringsoperatie bedragen f 1.700 mln + f 450 mln + f 100 mln = f 2.250 mln, onder te verdelen in f 1.300 mln chartaal geld en f 950 mln giraal geld. Ook indien in aanmerking wordt genomen, dat de „omloopsnelheid” van de overgebleven geldmiddelen ongetwijfeld groter zal worden dan vóór de muntzuivering, al was het alleen reeds omdat naar moet worden verwacht belangrijke bedragen aan tot dusver opgepotte chartale betaalmiddelen, waarvan dus de omloopsnelheid „0” was weder aan het verkeer zullen gaan deelnemen, mag als vaststaand worden aangenomen, dat van de door de sanering veroorzaakte vermindering met ruim 40 pCt der totale geldcirculatie op korte termijn een sterke deflatoire werking zal uitgaan, zich materialiserende in een algemene verlaging van het prijs- en kostenpeil. Hierbij dient echter direct te worden aangetekend, dat dit gunstige effect vrij spoedig weer kan worden teniet gedaan, indien nieuwe inflatoire spanningen mochten optreden. Op dit punt wordt nog nader terug gekomen.

Het bedrijfsleven in Indonesië ziet zich onder invloed van de deviezen- en geldzuiveringsmaatregelen in vele gevallen voor grote financieringsmoeilijkheden gesteld, vooral die bedrijven, welke zich nog niet of slechts ten dele hadden gerehabiliteerd. In bepaalde gevallen zal een vergrote credietverlening door de banken niet kunnen uitblijven, men zal evenwel, ook al weer om het effect der muntzuivering zo groot mogelijk te doen zijn en blijven, in deze richting uiterst behoedzaam te werk moeten gaan. Overigens zijn ook de banken door de geldzuivering op een veel beperkter liquiditeitsbasis gebracht, hetgeen een natuurlijke rem zal vormen tegen een te enthousiaste credietexpansie.

Men heeft in de afgelopen weken herhaaldelijk de vraag horen stellen, waarom de Regering van de R.I.S. juist op dit tijdstip is overgegaan tot zo diep in het economisch leven ingrijpende maatregelen als het gewijzigde deviezen-systeem en de geldzuivering, en vraagt daarbij dan veelal de bijgedachte voorzat, of het niet verstandiger ware geweest van de Regering van de R.I.S. om met dergelijke economische krachtproeven te wachten totdat op ander gebied — de staatsrechtelijke en intern-politieke opbouw van het land en de organisatie van het overheidsapparaat — meer evenwichtige verhoudingen zullen zijn ontstaan. De noodzaak om in Indonesië enerzijds door een wijziging van het deviezenstelsel en anderzijds door maatregelen

op monetair gebied tot een herstel te komen van het evenwicht tussen geldvolume en goederhoeveelheid en daarmee tussen de interne en de externe waarde van het ruilmiddel, was reeds geruime tijd onderkend. Medio 1949 reeds waren met name wat betreft de wijziging van het deviezensysteem voorlopige plannen ontworpen, welke toen in nauw overleg met de daarvoor in aanmerking komende Nederlandse instanties nader zijn bestudeerd en uitgewerkt. Ook toen reeds is onder ogen gezien, dat een geldzuivering vrij zeker een complement zou moeten zijn van de te nemen maatregelen op deviezengebied. De ontwikkelingen op politiek gebied in de tweede helft van 1949 maakten evenwel een effectueeren nog vóór de soevereiniteitsoverdracht van enig plan in deze richting onmogelijk; de uitwerking der plannen werd voortgezet, doch de ten uitvoerlegging werd opgeschort tot op enig tijdstip na de soevereiniteitsoverdracht. Intussen namen de spanningen in Indonesië op economisch en monetair gebied steeds meer toe en werd dienovereenkomstig de urgentie om tot een drastisch ingrijpen over te gaan steeds groter. Deze urgentie werd nog meer geaccentueerd toen in de eerste maanden van 1950 de handel steeds meer ging anticiperen op het afkomen der in hoofdtrekken niet geheim gebleven deviezenmaatregelen, hetgeen zich vooral demonstreerde in een steeds toenemende „hoarding” van exportproducten. Teneinde het economisch leven niet volledig te doen vastlopen, was verder uitstel ten slotte niet meer mogelijk en zijn onder hoogspanning de laatste voorbereidende werkzaamheden verricht. Bij het bepalen van het tijdstip der invoering der maatregelen heeft voorts nog een rol gespeeld, dat dit tijdstip in geen geval zou mogen samenvallen met het afkomen van de rijstogst, teneinde een voor de voedselvoorziening noodzakelijke regelmatige aflevering dezer oogst niet in gevaar te brengen.

Met het voorgaande wil geenszins worden gezegd, dat de deviezen- en geldzuiveringsmaatregelen, welke naar wij menen op zichzelf kunnen worden aangemerkt als een goed doordacht en logisch opgezet systeem, onder de meest gunstige omstandigheden zijn afgekondigd. Het „nuttig effect” van maatregelen als de onderhavige wordt enerzijds bepaald door de mérites van het toegepaste systeem zelf, daarnaast echter in belangrijke mate door de omstandigheden, waaronder de maatregelen worden geëffectueerd. Werken deze omstandigheden tegen, dan kan hierdoor het rendement der maatregelen zeer nadelig worden beïnvloed.

Als primaire voorwaarden, wil een redelijk resultaat verzekerd zijn, dienen te worden genoemd:

- a. politieke stabiliteit en daarmee direct samenhangend, rust, orde en rechtszekerheid;
- b. vertrouwen in de financiële politiek van de Overheid en daarmee in de door deze Overheid en/of de circulatiebank uitgegeven betaalmiddelen.

ad a.

Het ernstig verstoorde evenwicht tussen goederhoeveelheid en geldvolume, hetwelk door de jongste maatregelen in één slag in belangrijke mate is hersteld, zal ook op langere termijn moeten worden gehandhaafd. De voornaamste positieve bijdrage hiertoe zal moeten komen van de goederenzijde. De goederenschaarste in Indonesië, zowel in de consumptieve als in de productieve sectoren, is nog steeds angstwekkend groot en reserves om deze schaarste zelfs zeer ten dele op te heffen zijn niet meer aanwezig, aangezien de nog aanwezige goudvoorraad vóór alles zijn internationale monetaire functie moet blijven vervullen. Een verbetering van de deviezenpositie — prealabele voorwaarde voor vergroting van de goederen-invoeren — moet derhalve worden „verdiend” door eigen voortbrenging, tenzij voor export dan wel ter vervanging van thans noodzakelijke importen. Het exportvolume van Indonesië ligt voor verschillende categorieën van pro-

ducten nog ver beneden het vooroorlogse peil — o.a. suiker, thee, koffie en vezels — zodat een bereiken van het 1940-peil reeds belangrijke resultaten kan afwerpen, terwijl op importgebied met name in de sector voedingsmiddelen — rijst — een uitbreiding van de binnenlandse voortbrenging tot zeer belangrijke deviezenbesparingen zal kunnen leiden. Deze taak kan worden volbracht mits voor het bedrijfsleven in alle geledingen op korte termijn weder de omstandigheden worden geschapen, welke te allen tijde nodig zijn om de inspanning en de offers, welke ieder productieproces vraagt, verantwoord te maken. Rust, orde en rechtszekerheid enerzijds en een van werkelijkheidszin getuigende fiscale en sociale politiek anderzijds dienen te zijn verzekerd. Behalve door een verhoging van de eigen binnenlandse goederenvoortbrenging kunnen tot een verhoogde goederenvoorziening uiteraard ook bijdragen door het buitenland te verstrekken credieten en nieuwe investeringen door buitenlandse ondernemers, waarbij nationaal-economisch aan laatstgenoemde figuur uiteraard sterk de voorkeur moet worden gegeven. Dat buitenlandse credieten en kapitaal tot enigszins belangrijke bedragen beschikbaar zullen komen wanneer niet tegelijkertijd de voorwaarden zijn geschapen, welke intern tot een verhoogde activiteit zullen leiden van het reeds aanwezige productie-apparaat, mag als uitgesloten worden aangemerkt; de reeds gevestigde ondernemers en de nieuwe kapitaalverschaffers uit het buitenland stellen dezelfde eisen ten aanzien van het „investeringsklimaat” om tot activiteit te worden geprikkeld.

ad b.

De bijdrage, welke van de geldzijde moet komen, wil het thans enigszins herstelde evenwicht bewaard blijven, is voornamelijk van negatieve aard in die zin, dat een opnieuw toenemen van het geldvolume zoveel mogelijk moet worden voorkomen. Wij doelen hierbij uiteraard op zodanige uitbreidingen van het geldvolume, welke niet rechtstreeks haar oorzaak vinden in een verhoogde economische activiteit, welke op korte termijn in een verhoogd goederenaanbod zal resulteren. Als zodanig dienen te worden genoemd investeringen, welke eerst op langere termijn rendement in goederen zullen afwerpen en in het bijzonder deficitfinancieringen in de overheidssector.

Hoezeer wordt erkend, dat, wil Indonesië de gevolgen van de oorlog snel te boven komen, daar te lande, in de eerstvolgende jaren nog zeer grote investeringen zullen moeten worden geëffectueerd, zal het om redenen van monetaire aard raadzaam zijn bij de keuze van deze investeringen zeer selectief te werk te gaan en het zwaartepunt daar te laten vallen, waar op de kortst mogelijke termijn het grootst mogelijke rendement aan goederen voor binnenlandse consumptie dan wel voor export kan worden verwacht. Projecten, welke niet aan deze voorwaarde voldoen, zullen, hoe belangrijk zij ook uit anderen hoofde kunnen zijn, moeten worden ten achter gesteld, aangezien het land de inflatoire werking, welke in de uitvoerings- en aanloopperiode van dergelijke projecten onvermijdelijk uitgaat, voorlopig niet kan dragen.

Hoewel definitieve cijfers uit officiële bron nog ontbreken, komt het voor, dat voor 1950 zal moeten worden rekening gehouden met een begrotingstekort van omstreeks f 2.500 mln. Enige specificatie van dit cijfer staat nog niet ter beschikking, zodat niet kan worden nagegaan in welke verhouding dit tekort een intern en een extern (buitenlands) karakter zal dragen. Voor zover sprake is van een tekort in de buitenlandse sfeer, behoeft dit de interne monetaire situatie niet te beïnvloeden, indien en voor zover althans dit tekort kan worden gedekt uit in het buitenland verkregen credieten, dan wel door het inzetten van nog aanwezige deviezenreserves, welke niet voor importfinanciering en andere doeleinden waren

bestemd. Voor zover sprake is van tekorten in de binnenlandse sfeer, zal de financiering hiervan andermaal geldverruimend werken en daarmee onherroepelijk een ernstige bedreiging vormen voor het door de jongste maatregelen in zekere mate buitenlands monetaire evenwicht. Slechts in het geval, dat buitenlandse credieten zouden worden verkregen tot grotere bedragen dan het tekort in de buitenlandse sfeer, zou hiervan een compenserende werking kunnen uitgaan. Het is dan ook niet te verwonderen, dat in de afgelopen weken in vele commentaren op de geldzuivering speciaal op dit gevaar is gewezen. Indien het geraamde begrotingstekort ad f 2.500 mln realiteit mocht worden — zo viel te lezen — dan zal het directe deflatoire effect van de geldzuivering maand voor maand voor een gedeelte worden teniet gedaan en zal Indonesië zich tegen het einde van 1950 wederom voor dezelfde moeilijkheden zien gesteld, welke het thans heeft trachten op te lossen. De verschillende bevolkingsgroepen in Indonesië zijn door de in de laatste tien jaren opgedane ervaringen zeer gevoelig geworden voor monetaire aangelegenheden, het wantrouwen tegen alles wat geld is, heeft zich diep gevorteld en het vluchten in goederen is een algemeen verschijnsel. De in de afgelopen weken door de Regering van de R.I.S. getroffen maatregelen zijn op zichzelf gunstig beoordeeld en hebben de hoop doen herleven, dat het de Regering ernst is met haar streven om op financieel en economisch gebied weder tot normale verhoudingen te komen. Het geven van hoop is echter niet voldoende; willen blijvende resultaten worden geboekt, dan zal de Regering ten deze zekerheden moeten verschaffen en hiervoor staat haar slechts één weg open, t.w. als sluitstuk op de herziening van het deviezensysteem en op de doorgevoerde geldzuivering op de kortst mogelijke termijn over te gaan tot een zodanige sanering van de overheidsfinanciën, dat de budgetdeficitten zullen worden teruggebracht tot een niveau, hetwelk uit monetaire oogpunt als ongevaarlijk kan worden aangemerkt.

Amsterdam.

H. J. MANSCHÖT.

BELASTINGEVOLUTIE 1950.

Ongeveer tezelfdertijd, dat de Minister van Financiën een voorstel tot algehele afschaffing van de Ondernemingsbelasting indiende, deelde hij aan de Staten-Generaal mede, dat na de devaluatie het begrotingsevenwicht wederom verloren was gegaan. Hieruit blijkt wel, dat de Minister de belastingen op het bedrijfsleven niet als sluitpost voor het budgetaire en monetaire beleid beschouwt.

Er is een tijd geweest, dat iedere belastingmaatregel in de eerste plaats werd verdedigd op grond van het argument, dat zij het nationale inkomen of vermogen ergens afroemde en aldus een deflatoire invloed op de koopkracht van de belastingplichtigen uitoefende, hetgeen onder de toen geldende omstandigheden heilzaam werd geacht voor de monetaire ontwikkeling. Dat handhaving van het monetaire evenwicht de voornaamste zorg van de dag was, werd niet bestreden, zolang het werkloosheidsgevaar niet acuut was.

Intussen werd het monetair gunstige gevolg van belastingheffing in zekere mate slechts verkregen ten koste van beperking van investeringen, c.q. ten koste van de reële sfeer, welke er op gericht was de investeringen te beperken teneinde een bevredigend consumptieniveau mogelijk te maken. Daar de zwaarste belastingdruk was gelegd op de inkomstenbestanddelen, die normaliter voor een groot deel voor de vorming van besparingen worden aangewend (inkomstoppen en ondernemingswinsten), werden echter ook de besparingen ernstig aangetast, waardoor aan het monetair gunstige gevolg van de belastingdruk afbreuk werd gedaan. Bovendien bleek de belastingdruk

en de gehele structuur van het belastingstelsel tevens de geneigdheid tot sparen te ondermijnen en zelfs verkwisting en ontsparing in de hand te werken. „Belastingbesparing” werd aantrekkelijker dan zuinigheid.

Geleidelijk aan werd het dan ook duidelijker, dat de zeer hoge opgevoerde belastingdruk op de duur ook bepaalde inflatoire gevolgen zou hebben door aantasting van de productiecapaciteit en van de spaarzin. Na 1948 bleek de investeringslust snel zo ver af te zakken, dat niet alleen de investeringsbeperkingen konden worden afgeschaft, maar zelfs alle zeilen moesten worden bijgezet om het investeringstempo op te voeren. Daardoor verloor de zware belastingdruk op het bedrijfsleven haar „monetaire” wenselijkheid, maar dit leidde nog niet tot een herziening van het belastingbeleid, omdat de Overheid het „fiscale” standpunt innam, dat de Schatkist de belastingopbrengsten niet kon missen zonder zelf in inflatoire financiering te vervallen.

Thans, bij de indiening van het gewijzigde wetsontwerp Belastingherziening 1949/1950 begint het „economische” argument de overhand te krijgen. Ondanks het feit, dat, sinds de indiening van het oorspronkelijk wetsontwerp, waarbij de Minister zeide: „aan te nemen maatregelen zijn in de eerste plaats budgetaire grenzen gesteld”, de budgetaire positie voor 1950 veel ongunstiger is geworden, wordt thans door hem een zwaar fiscaal offer voorgesteld, omdat hij dat voor de gezonde ontwikkeling van het bedrijfsleven nodig acht.

Voorgesteld wordt de Ondernemingsbelasting, met één jaar verlaagd overgangstarief, geheel af te schaffen, hetgeen een belastingoffer van f 92 mln betekent.

Inderdaad is het van het grootste belang, dat de specifieke dubbele belasting op bedrijfsvermogen en op inkomsten uit bedrijf voor particuliere ondernemers vervalt, waardoor zij niet langer worden achtergesteld bij loontrekkenden en renteniers. Voor de vennootschappen daarentegen blijft het beginsel van dubbele belasting, althans over de inkomsten, nog integraal gehandhaafd. Een Ondernemingsbelasting paste, niet alleen qua herkomst maar ook logisch, beter in een autarkische economie, waarin het bedrijfsleven een geprivilegeerde positie inneemt en de consument de risico's draagt dan in een economisch stelsel, waarin het bedrijfsleven is blootgesteld aan alle risico's van de wereldeconomie.

De reeds eerder in de voorstellen opgenomen afschaffing van de Ondernemingsbelasting op bedrijfsvermogen (waarnaast uiteraard nog de gewone Vermogensbelasting door de eigenaren was verschuldigd) is voor het gehele bedrijfsleven van betekenis. Deze heffing bedraagt tot nog toe bijna $\frac{1}{2}$ pCt per jaar, hetgeen in vele gevallen neerkomt op 5 pCt tot 20 pCt van de jaarwinst.

De verlichting in belastingdruk door opheffing van de Ondernemingsbelasting op bedrijfswinsten werkt voor verschillende bedrijfstypen anders uit. Voor de middenstand is zij van grote betekenis. Voor de grotere firma's is de Inkomstenbelasting, die over het door afschaffing van Ondernemingsbelasting bespaarde bedrag moet worden betaald, niet gering; het marginale percentage is 75 pCt, zodat er van de vervallende 12 pCt Ondernemingsbelasting tot $\frac{3}{4}$ verloren gaat. Tot nog toe was de marginale belastingdruk op de winst: 12 pCt Ondernemingsbelasting + (75 pCt van de resterende 88 pCt) Inkomstenbelasting = 78 pCt, en dat wordt nu 75 pCt.

In dit verband valt op te merken, dat het effect van de voorgestelde belastingverlaging niet beantwoordt aan wat de Minister in de Memorie van Antwoord schreef: „De betekenis van hoge marginale percentages voor het onnodig opvoeren van allerlei onkosten en voor de ondernemingsactiviteit wordt door de ondergetekende niet ontkend. In zekere mate, het complex van de thans aanhangige voorstellen is er allereerst op gericht de ondernemingsactiviteit door een samenstel van gedifferentieerde fiscale tegemoetkomingen te stimuleren, hoewel hiermede in een nog moei-

lijke budgetaire situatie belangrijke offers aan belastingopbrengst gebracht moesten worden. Voorts zij er op gewezen, dat de gevolgen van hoge marginale belastingpercentages, juist bij de ondernemers met een eigen bedrijf, mede heeft gewogen bij de beslissing in zake de nieuwe voorstellen, welke inhouden, dat de druk van de ondernemingsbelasting voor ondernemingen van natuurlijke personen geheel zal worden weggenomen".

In feite ondervinden de ondernemers met het hoogste marginale belastingpercentage juist de minste verlichting!

Niet alleen voor de persoonlijke ondernemingen blijft de marginale belastingdruk hoog, maar ook voor de vennootschappen. De marginale totale belastingdruk op uitgekeerde vennootschapswinsten blijft, praktisch ongewijzigd, 40 pCt Vennootschapsbelasting + (75 pCt van de resterende 60 pCt) Inkomstenbelasting = 85 pCt; daarbij komt dan nog, dat naar veler oordeel de belasting ten onrechte over schijnwinsten wordt geheven en dat ook nog Vermogensbelasting door de eigenaren is verschuldigd.

Afgezien van de gememoreerde afschaffing van de Ondernemingsbelasting naar de grondslag bedrijfsvermogen levert de voorgestelde belastingherziening voor de Vennootschappen geen voordeel op, daar de Vennootschapsbelasting van 33 $\frac{1}{3}$ pCt tot 40 pCt wordt verhoogd, welke verhoging de afschaffing van de Ondernemingsbelasting naar bedrijfswinsten voor deze lichamen teniet doet.

Toch kan, naar onze mening, ook de vennootschap zich verheugen over de richtingwijziging van onze belastingpolitiek. Uit de beschouwingen van de Minister blijkt, dat deze voor de bezwaren der tot dusver gevoerde belastingpolitiek voor het bedrijfsleven steeds meer oog heeft. Thans vloeien uit de pen van de Minister de argumenten, die wij ook voor het bepleiten van fiscale herkapitalisatie, verlaging van marginale belastingpercentages en voor verlaging van Vennootschapsbelasting zouden willen gebruiken. Het is goed, dat de Minister de sociaal zo belangrijke groep van zelfstandige ondernemers van fiscale achterstelling bevrijdt; het zal ook nodig zijn, dat hij de in onze tijd van vermogensegaliserende en grote bedrijfseenheden steeds belangrijker wordende vennootschappen bestaansvoorwaarden geeft, waaronder zij in het voor een vlotte industrialisatie vereiste tempo kunnen groeien¹⁾.

Men kan niet ontkennen, dat de Minister geleidelijk door het hoge uitgavenpeil van de Staat in een steeds moeilijker impasse komt. Handhaving van het toekomstige begrotings-evenwicht is slechts mogelijk als het nationale reële inkomen hoog en de werkloosheid laag blijft; en intussen schijnt het toe, dat een hoge bedrijvigheid slechts duurzaam zal kunnen worden gehandhaafd na zodanige belastingverlagingen, dat er weer gelegenheid tot vermogensvorming en investeringslust kan ontstaan.

Overveen.

Dr. F. W. C. BLOM.

¹⁾ Het verslag van de Herstelbank over 1949 wijst op blz. 27 ook op de voordelen van grote bedrijfseenheden voor het behalen van het hoogst mogelijke economisch rendement uit investeringen, en op de sociale weerstanden, die tegen de ontwikkeling van het grootbedrijf bestaan. N.o.m. komen deze ook tot uiting in de extra-belastingdruk op de enige rechtsvorm, die voor het grootbedrijf bruikbaar is.

DE POSITIE VAN DE NEDERLANDSE RIJNVAART.

Voor het verkrijgen van een inzicht in de huidige positie van de Nederlandse Rijnvaart en het daaraan verbinden van enige gedachten omtrent een mogelijke toekomstige ontwikkeling, is het dienstig allereerst aandacht te schenken aan de volgende factoren:

- de beschikbare tonnage en sleepkracht;
- de omvang van het vervoer sedert het einde van de vijandelijkheden en de verwachtingen, die dienaangaande voor de toekomst bestaan;

C. de relaties tussen bepaalde verladers en vervoerders, als gevolg waarvan bepaalde transporten in eerste instantie aan bepaalde vervoerders worden opgedragen.

Ad A.

Aangezien mag worden aangenomen, dat het van eigen machinevermogen voorziene gedeelte van de internationale Rijntonnage nog geen 17 pCt bedraagt¹⁾, is het gewenst bij de beoordeling zowel de beschikbare tonnage als de beschikbare sleepkracht te betrekken. De hierna volgende cijfers geven een beeld van de verhouding tussen de vloten van de verschillende Rijnoverstaten. Volledigheidshalve zij hieraan toegevoegd, dat men ook anderé vlaggen dan die der hieronder genoemde landen op de Rijn aantreft, o.a. de Engelse, Luxemburgse en Tsjechische, doch dat de betekenis hiervan, in het geheel bezien, mag worden verwaarloosd.

Tonnage.

	(laadvermogen in tonnen van 1.000 kg)		
	1939	Begin 1946	Begin 1949
Nederland	3.752.118	1.800.000	3.042.000
België	864.679	503.570	871.500
Frankrijk	364.674	106.432	220.000
Zwitserland	125.182	83.769	225.000
Duitsland	2.199.382	554.853	1.233.000
Totaal	7.306.035	3.048.624	5.591.500

Sleepkracht.

	Aantal P.K.		
	1938	1946	1949
Nederland	193.500	80.000	228.349
België	42.000	3.207	onbekend
Frankrijk	48.500	12.805	46.815
Zwitserland	6.500	9.120	23.234
Duitsland	239.500	45.829	ca 100.000

Uit deze cijfers blijkt:

1. dat de Nederlandse Rijnvloot (in tonnage de Nederlandse zeevloot overtreffend) nog steeds groter is dan die van de andere Rijnvaartraties tezamen. De zeer belangrijke molestschade is voor zover mogelijk — gedeels met steun van de Overheid (ook de Nederlandse Rijnvloot viel onder de zgn. gratis molestverzekering) — in de eerste drie na-oorlogse jaren hersteld;

2. dat sedert de oorlog de vloten van België en Zwitserland in omvang zijn toegenomen, waarbij de uitbreiding van de Zwitserse vloot relatief de belangrijkste is;

3. dat de zwaarste molestschade aan de Duitse Rijnvloot is toegebracht. Het herstel van deze vloot is eerst na de muntsanering in de Westelijke zones krachtig aangepakt, doch het laat zich aanzien, dat zij slechts tot 75 pCt van het vooroorlogse totaal zal kunnen worden gerepareerd.

Ten aanzien van de nieuwbouw in de Rijnvaart sedert de oorlog kan worden vermeld, dat de opdrachten hiertoe in de eerste plaats door Zwitserland en wel voornamelijk aan Nederlandse werven zijn verstrekt. Practisch de gehele uitbreiding der Zwitserse vloot bestaat uit moderne motorvrachtschepen (1946: 102 stuks, 1949: 218 stuks).

Daarnaast is de vernieuwing van de Franse vloot — waarvoor als manager optreedt de terstond na beëindiging der

¹⁾ Volgens de laatste gegevens zou het gemotoriseerde gedeelte van de Zwitserse Rijntonnage bedragen 68 pCt, van de Nederlandse 19 pCt, van de Belgische 13,5 pCt, van de Franse 9 pCt en van de Duitse 8,5 pCt.

Het in dit artikel verwerkte cijfermateriaal werd gedeeltelijk ontleend aan officiële, gedeeltelijk aan officieuze bronnen, die echter op hun beurt hun gegevens ontvingen van officiële instanties. Deze diverse bronnen vertonen onderling onverklaarbare cijferverschillen, in verband waarmee een voorbeeld moet worden gemaakt t.a.v. de absolute juistheid dezer gegevens. Het zou aanbeveling verdienen, indien door de Rijnoverstaten één orgaan werd aangewezen, belast met het verzamelen, bewerken en publiceren van het omvangrijke statistische materiaal op het gebied der Rijnvaart.

vijandelikheden door de Franse Overheid opgerichte „Communauté de Navigation Française Rhénane” — van betekenis. Door de Franse Regering in Amerika bestelde en aldaar geprefabriceerde scheepsdelen worden te Dordrecht op een aan de „Communauté” toebehorende werf tot vaartuigen samengevoegd.

Van Nederlandse zijde werden slechts weinig opdrachten tot nieuwbouw gegeven. Voor zover dit wel geschiedde, hadden deze opdrachten voornamelijk betrekking op speciaal voor de Boven- en Middenrijn bestemde sleepboten. Aan dit type sleepboten bestond grote behoefte, doordat de voorheen beschikbare Duitse sleepkracht op deze trajecten als gevolg van oorlogsschade was uitgevallen. Ook België vond hierin aanleiding enkele nieuwe sleepboten op deze trajecten in de vaart te brengen.

Het laat zich aanzien, dat de internationale Rijnvloot als totaliteit voorlopig niet de vooroorlogse sterkte zal bereiken. Hierbij dient evenwel in aanmerking te worden genomen, dat door geleidelijke vervanging van sleepschepen door motorschepen de „omloopsnelheid” verbetert, waardoor de capaciteit toeneemt.

Ad B.

Onderstaande cijfers van het vervoer langs het grensstation Lobith kunnen dienen tot het geven van een algemene indruk van de omvang van het Rijnvervoer in de na-oorlogse jaren. Deze cijfers (in tonnen van 1.000 kg), wijzen uit, dat het vervoer in 1949 nog slechts 36,5 pCt bedroeg van 1938, na in de jaren 1946, 1947 en 1948 resp. 13,2 pCt, 15,3 pCt en 28,9 pCt te hebben bedragen.

Tijd	Totaal ingeklaard en uitgeklaard	Totaal ingeklaard	Waarvan steenkool enz.
1938	55.787.908	28.235.111	18.056.941
1946	7.347.753	5.109.210	4.483.626
1947	8.513.636	4.883.485	3.648.833
1948	16.119.486	9.851.478	6.440.599
1949 ¹⁾	20.518.166	12.372.602	7.020.912

Tijd	Totaal uitgeklaard	Waarvan			
		erts	graan	vloeib. brandst.	steenkool enz.
1938	27.552.797	14.454.463	2.501.345	1.627.157	1.969.202
1946	2.238.543	106.521	503.655	364.954	369.545
1947	3.630.151	249.917	400.303	512.730	1.190.636
1948	6.268.308	1.962.151	1.068.643	778.846	1.019.509
1949 ¹⁾	8.145.567	3.378.311	1.323.398	1.092.478	462.761

¹⁾ Januari-November op jaarbasis.

Ter illustratie van het belang van Rotterdam bij het transitoverkeer diene, dat in deze haven in 1938 57,17 pCt van het transitoverkeer werd verwerkt, in Antwerpen 12,37 pCt en in Amsterdam 3,04 pCt; de cijfers voor 1948 luiden resp. 43,48 pCt, 16,77 pCt en 3,73 pCt. De gevolgen van de terugslag in het massagoederenvervoer op de Rijn drukken derhalve relatief het zwaarst op de haven van Rotterdam.

Het percentage vaste brandstoffen behield als steeds de eerste plaats onder de in Lobith ingeklaarde goederen. Het bedroeg over de jaren 1938, 1946, 1947, 1948 en 1949 resp. 64, 88, 75, 65 en 57 pCt van de in totaal stroomopwaarts vervoerde goederen. De eerste plaats onder de stroomopwaarts vervoerde goederen wordt sedert 1948 wederom ingenomen door het voor het Ruhrgebied bestemde erts. Van de andere opvarende goederen vermelden wij nog het graan en vaste en vloeibare brandstoffen. Het vrij belangrijke opvarende kolentransitovervoer in 1947 en 1948 had betrekking op Amerikaanse kolen met bestemming Frankrijk en Zwitserland. In de toekomst zal het opvarende kolenvervoer relatief gezien van weinig betekenis zijn en zich beperken tot het transporteren van de van Nederlandse mijnen afkomstige en voor Zwitserland bestemde cokes of kolen en van eveneens voor

laatstgenoemd land bestemde Engelse kolen. Ten aanzien van een toeneming van het graanvervoer zijn de verwachtingen op korte termijn niet gunstig. Weliswaar staat vast, dat de door West-Duitsland te importeren granen voor 53 pCt zijn bestemd voor plaatsen, die uit transportoogpunt het best via de Rijn kunnen worden bediend, doch overwegingen van binnenlandse Duitse politiek hebben er toe geleid, dat vooralsnog het grootste deel van dit vervoer via de Duitse Noordzeehavens wordt afgewikkeld.

Vergelijken wij de voor- en na-oorlogse cijfers, dan is het duidelijk, dat slechts de kolen- en ertssectoren een krachtige opleving in het Rijnverkeer teweeg kunnen brengen. Ook in dit opzicht zijn er geen of nauwelijks tekens, die er op wijzen, dat de toekomst met gefundeerd optimisme tegemoet kan worden gezien. Ten aanzien van de Duitse kolen geldt, dat zowel productie als overzeese behoefte nog niet het vooroorlogse niveau hebben bereikt, terwijl er daarnaast — om dezelfde reden als hierboven werd aangegeven voor het graanvervoer — naar wordt gestreefd, de kolenaafvoer met bestemming overzee zoveel mogelijk via Noordduitse zeehavens (in het bijzonder Emden en Bremen) te leiden.

De staalproductie in het Ruhrgebied is, gelijk bekend, door de geallieerden drastisch beperkt, hetgeen impliceert, dat het ertsvervoer in de toekomst niet belangrijk zal toenemen.

Ad C.

Vooraf moge er op worden gewezen, dat in een vervoersarme tijd als de huidige met daarnaast het gedurig streven, deviezenuitgaven zoveel mogelijk te beperken, de positie van de Nederlandse Rijnvaart ongunstig wordt beïnvloed door het feit, dat Nederland niet in de positie is, voor zichzelf grote Rijntransporten te laten uitvoeren. Het voornaamste eigen vervoer betreft de import van in Duitsland aangekochte kolen; van de meeste overige transporten met bestemming of herkomst Nederland geldt, dat zij veelal op cif- of fob-basis kunnen worden afgesloten, al naar gelang waarvan ook de niet-Nederlandse vervoerders bij deze transporten zijn geïnteresseerd.

Het leeuwendeel der vooroorlogse Rijntransporten en met name de kolen- en ertstransporten werd opgedragen aan rederijen, die op dé een of andere wijze financieel gelieerd waren met de opdrachtgevers. Voor zover de aldus tot stand gekomen contracten niet met het eigen materiaal van deze rederijen konden worden bewerkstelligd, werden veelal Nederlandse rederijen en de zgn. particuliere schippers ingeschakeld. Na de oorlog is hierin verandering gekomen, allereerst omdat met het eindé der vijandelikheden de band werd verbroken tussen de hiervoor bedoelde opdrachtgevers en rederijen; het kapitaal van de laatste werd als vijandelijk bezit onder beheer gesteld van het Nederlands Beheersinstituut.

De hieruit theoretisch voor bepaalde ondernemingen en organisaties — wij denken hierbij met name aan de in de oorlog tot stand gekomen en sedertdien gecontinueerde dwangorganisatie van particuliere schippers (de Nederlandse Particuliere Rijnvaart Centrale) — voortvloeiende verruiming van de acquisitiemogelijkheden bleken in de praktijk nauwelijks te kunnen worden gerealiseerd, doordat de transportopdrachten ten behoeve van de Duitse economie toestemming behoeften van de „Joint Export-Import Agency” (J.E.I.A.), welke instelling zich, evenals de daarvoor sedert kort in de plaats getreden „Befrachtungs- und Speditionsstelle”, op het standpunt stelde, dat voor dergelijke transporten zoveel mogelijk van de Duitse Rijnvloot gebruik moet worden gemaakt. Het deelnemen aan het zgn. „innerdeutsche” vervoer door buitenlandse schepen is in feite nog steeds niet mogelijk, hoewel dienaangaande besprekingen worden gevoerd,

die mogelijk voor Nederland tot een iets gunstiger regeling zullen leiden.

Ook op een andere vervoerssector, t.w. het vervoer van en naar Frankrijk blijkt het de Nederlandse Rijnvaart praktisch onmogelijk zelfstandig transporten te acquireren. De reeds genoemde Franse Rijnvaart-gemeenschap wist zich met overheidssteun een monopoliepositie te verwerven, als gevolg waarvan de Nederlandse Rijnvloot met betrekking tot dit vervoer in wezen dezelfde positie inneemt als ten opzichte van het Duitse vervoer, nl. die ener reservevloot. Weliswaar werd tot nu toe regelmatig een beroep gedaan op deze reserve, doch het laat zich aanzien, dat naarmate de omvangrijke uitbreiding van de Franse Rijnvloot haar beslag krijgt, de Nederlanders steeds minder voor dit vervoer zullen worden ingeschakeld.

Sommeren wij de gevolgtrekkingen, die kunnen worden gemaakt uit hetgeen onder A, B en C werd gesteld, dan kan de conclusie bezwaarlijk een andere zijn, dan dat de tegenwoordige positie van de Nederlandse Rijnvaart allerminst rooskleurig is. Het huidige vervoer toch bedraagt ruw genomen nog geen 36,5 pCt van het vooroorlogse als gevolg van het uitvallen van belangrijke Duitse transporten. Daarbij komt nog, dat de capaciteit van de totale Rijnvloot, die weliswaar is afgenomen, toch in de naaste toekomst niet ver beneden de vooroorlogse zal blijken te liggen. Er bestaat dus een ernstige wanverhouding tussen capaciteit van de vloot en omvang van het vervoer, van welke wanverhouding in de eerste plaats de Nederlandse Rijnvloot, die in het verleden voornamelijk emplooi vond in het vervoer van en naar Duitsland, de nadelige gevolgen — onvoldoende werk, gecombineerd met een laag vrachtenpeil — ondervindt.

In het besef, dat onder de huidige omstandigheden een toestand in de Rijnvaart, die kan worden gekenschetst als een strijd van allen tegen allen, op den duur bij deze tak van bedrijf zeer ernstige consequenties met zich zal brengen, zijn zowel in nationaal als in internationaal verband verschillende pogingen ondernomen om tot economische samenwerking in de vorm van vrachtenpools en/of conventies te geraken. Vrijwel al deze pogingen zijn op niets uitgelopen. Wij zullen hier niet nader ingaan op de vraag, waarom deze pogingen niet of nog niet tot duurzaam bevredigende resultaten hebben gevoerd. Eender, voornaamste redenen is ongetwijfeld, het chronisch in Rijnvaartkringen heersende gebrek aan onderling vertrouwen. De op instigatie van de Nederlandse Overheid medio 1948 tot stand gekomen „Statenzaal-overeenkomst”, waarin een oplossing werd gevonden voor het netelige vraagstuk van een werkverdeling tussen Nederlandse rederijen en particuliere schippers, bleek uit dien hoofde niet levensvatbaar en werd derhalve op 31 December 1948 wederom onthouden.

Het gebrek aan eenheid in de Nederlandse Rijnvaart, gevoegd bij het feit, dat Nederland in zeer bescheiden mate over eigen transporten beschikt, maakt de positie van Nederland in onderhandelingen met de andere Rijnoverstaten niet sterk. Slechts de omstandigheid, dat Nederland het grootste scheepspark op de Rijn bezit en dit scheepspark als gevolg van geringere kosten znodig op elk traject tegen lagere vrachten dan die der concurrenten kan inzetten, dwingt de andere Rijnoverstaten Nederland in een eventueel overleg te betrekken. Nu er geen vooruitzichten bestaan, dat de omvang van het Rijnvervoer tot het 2- à 3-voudige van de huidige zal toenemen, zal naar onze overtuiging gemeenschappelijk overleg tussen alle belanghebbenden, met het doel te komen tot een billijke verdeling van de beschikbare transporten tegen economisch verantwoorde vrachtprijzen — naast de reeds onder de auspiciën van de Centrale Rijnvaart-Commissie bestaande samenwerking in technische, justitiële en sociale zaken — noodzakelijk zijn. Het in de Acte van Mannheim verankerde, zo vaak te

pas en te onpas aangehaalde, principe van de „Vrije Rijn”, waaraan tegenwoordig door iedere Rijnoverstaat de hem best passende betekenis wordt gegeven, zou anders, in plaats van de ontwikkeling in de Rijnvaart te begunstigen, deze wellicht grote schade kunnen toebrengen. Aan welke voorwaarden de verschillende vormen van internationale samenwerking (vrachtenpools, conventies e.d.) zouden moeten voldoen, moge thans onbesproken worden gelaten. Zeker is, dat het de positie van de Nederlandse Rijnvaart ten goede zou komen, indien deze, meer dan in het verleden, van saamhorigheidsgevoel zou blijken geven.

Rotterdam.

Mr K. W. CUPERUS.

LONDON LETTER.

March is not usually the month associated with peering into the crystal in order to foretell the future; for that reason the issue of two national forecasts makes the month out of the ordinary. One of the prophecies concerned the political world, the other the economic.

The first, — since we are considering them chronologically — was the King's Speech to Parliament when it assembled after the Election. Like other speeches made in present day democratic kingdoms, the speech is not one composed by the King, he merely delivers the script given to him by the Government. We are, therefore, not lacking in respect for the monarchy when we say that the King's Speech was a pretty dowdy sort of affair. It outlined what the Government will try to do in Parliament during the present session. The general proposals cover an improvement in water supplies, the use of marginal land, and measures to regulate the breaking up of streets in order to get at the cables, sewers and other equipment necessary in a modern community. They also cover an improvement in the living conditions of crews in fishing trawlers, a regulation of the midwives' service, and the maintenance of cattle grids in highways, whatever this may mean.

Even Mr Attlee was forced to admit that it is a limited and not violently controversial plan. But, of course, such a speech cannot be entirely made up of banalities; twice it got down to the realities of life, economic and political. The Government will continue to induce industrial undertakings to transfer to the „development areas”, and it will take other measures necessary to maintain full employment.

The Conservatives' criticism of the speech was that it was remarkable more for what it omitted than what it said. Consequently, they — in the old world manner in which these things are done — regretted that the speech made no reference to steel nationalisation or housing. This attack provoked the first divisions of the House and provided the Government with its expected and narrow majorities. All the M.P.'s were on parade and went into action with gusto. This military analogy is quite in order, for the debate brought its casualties. Men were brought from hospital and sick beds, doctors and medical advisers were in attendance in case of need; and a few days afterwards a Labour M.P. died. There can be no doubt that the long journey from Glasgow and back taxed his strength beyond endurance and he died — very literally — for his Party. He was not unfortunately, the only one, for shortly after Adam McKinlay had been laid to rest, a second Labour Member passed on. These deaths are going to have a profound influence on the life of this Parliament. At a later stage when the battle is joined in real earnest, these deaths will make Socialists — and not a few Conservatives, too — look over their shoulders and ponder the risk. They will have an influence in another way: they have, — to the regret of the humanists in all Parties —

reduced the Government's majority for the time being, and since the two seats were marginal, might reduce it permanently. A third by-election is pending, since a Labour Member in a safe seat has resigned in order to make way for one of the defeated Party leaders. Two of these by-elections, the safe one and that for McKinglay's constituency, take place before the Budget and they might very well have an effect on that important event.

This, then, is the political set-up, with the exception of the unexpected defeat of the Government on March 29. The background to that defeat is that Members had been kept up late the night before, and, so runs the theory, many had wandered off for an early night. A snap division — and the Government was defeated on a point of minor importance. It seems most likely that other snap divisions will be held after a late night sitting — or more probably after a succession of late nights. But that belongs to the future.

So, to a great degree, does the second forecast to which the nation has been treated: the Economic Survey 1950. It really is a remarkable document. It is remarkable for its timing. Its purpose is to tell us where we are going in 1950, and it is not published until the end of the first quarter of the year has gone. One would imagine that prophecy under such conditions would lose much of its terrors and errors. Supposing that a racing commentator were not required to give his three star nap until the race were a quarter over. The reputations of those, for example, who gave Russian Hero (last year's victor) as the winner of this year's Grand National would have been saved, for the horse fell at the very first fence. However, the Survey has been issued again despite the several defeats which it has previously encountered. It makes a number of favourable assumptions, and proceeds to calculate what will happen. If production goes up by 2½ per cent. (it rose last year, according to the official figures, by 4 per cent.) and if wage claims are kept down (they rose last year by more than £ 50 millions) the inflationary trend will have been reversed: What will happen if wages are not kept in check or prices and costs rise by more than the amount necessary to give effect to increases due to devaluation? Well, I suppose that it does not require an Economic Survey to tell us that we shall be having an inflationary spiral. What chances are there that wages will remain stationary? About 5 million wage and salary earners, at least, are demanding — and have been demanding — wage adjustments. By various devices these are being delayed until after the Budget has been announced on April 18; there might be tax reliefs — thus the hopes — which could be made to appear equal to higher wages; there might be another „smack” at the rich man or the shareholder might be forcibly restrained by statutory dividend limitation. The chances of any large tax reliefs are very remote. The Supplementary Estimates presented recently to Parliament do not suggest that the Government will economise; £ 89 millions *extra* for the Health Service in England, and another £ 9 millions for Scotland, and £ 16 millions more for the Ministry of Supply and an additional £ 14 millions for the Ministry of Food. The Civil Estimates for 1950—51 reach the dizzy heights of £ 2,375 millions compared with the original estimates of £ 2,239 millions in 1949—50; the defence estimates come to a further £ 780 millions compared with £ 760 millions a year ago. This is not the yarn with which to weave a cloth of tax reliefs. Since the number of rich men has declined, the amount of „smacking” which can be done is limited. Statutory dividend limitation might come; the Conservatives would be bound to oppose it, and if the Government chose to go to the country on the issue „Your wage-packet or the dividend warrant or the shareholder (the wicked old parasite)” the Labour Party could conceivably acquire a larger working majority. Would statutory dividend limitation satisfy the worker?

Theoretically it might for a time; it is less likely to appease the womenfolk. They are concerned not with what others are forced to go without, but with what they cannot buy. And dividend limitation — statutory or voluntary — puts no money in the workers' pockets. Nevertheless, all expectations are fixed on the Budget.

Meanwhile, there has been an interesting change in policy. Last January the Trades Union Congress advocated that wage claims should be suspended if the cost of living index remained within a given channel. The index is lying very little off mid-stream, yet the Congress is opposing a suggestion made by the nationalised Transport Commission for a fare revision. The excuse is that anomalies have come into being, because of the large number of bodies which in the past used to fix fares. So far, so good: The Commission's suggestion will, however, bring in an extra £ 3.5 millions to reduce this year's expected deficit of £ 30 millions. The sum which the Commission hopes to acquire by this „removal of anomalies” can hardly affect the cost of living index. Yet the proposals have incurred the wrath of the Congress, presumably because the Commission wants to abolish the cheap fares which workmen (defined here as those who travel before eight in the morning) have hitherto enjoyed. We may be travelling towards an egalitarian state, but clearly these inequalities must not be removed.

London, March 31, 1950.

HENRY HAKE.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE ENGELSE KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD.

In Engeland bestaat, aldus „The Financial Times” van 28 Maart jl., een algemene ongerustheid omtrent de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud. De lijst van factoren, die een stijging van de kosten van levensonderhoud veroorzaken, of binnenkort zullen veroorzaken, heeft een respectabele lengte aangenomen. Ze kunnen worden genoemd: 1. de stijging van de sterlingprijzen van goederen, die uit niet-gedevalueerde landen worden geïmporteerd; 2. de stijging van de prijzen voor producten als wol, rubber en cacao, die, hoewel deze goederen vnl. uit „soft currency”-landen worden betrokken, in sterling gemeten bijna even groot is als die van goederen uit „hard currency”-landen; 3. de stijging van de prijzen van landbouwproducten tengevolge van de opheffing der voedselmiddelensubsidies; 4. de te verwachten verlaging van het subsidie-element in de kleinhandelsprijs van diverse gerantsoeneerde artikelen, teneinde de weg vrij te maken voor rantsoenverhoging en 5. de beoogde verhoging der vrachttarieven van de spoorwegen en de voorgestelde verhoging van de passagierstarieven in Londen.

De meeste dezer factoren, zo niet alle, zullen de kleinhandelsprijsindex doen stijgen, zelfs zo, dat de index van de kosten van levensonderhoud gevaarlijk dicht bij de 118 zal komen, het punt, waarop de T.U.C. niet langer aan haar belofte, om zich aan de loonstabilisatiepolitiek van de Regering te houden, zal zijn gebonden. Reeds enige maanden geleden werd becijferd, dat — onder de veronderstelling, dat slechts de importprijzen van goederen uit niet-gedevalueerde landen zouden stijgen en dat er geen veranderingen in de landen van herkomst zouden optreden — de index van de kosten van levensonderhoud als gevolg van de devaluatie zou stijgen van 112 tot 115½. Thans kan reeds worden aangenomen, dat de prijsstijging van goederen uit gedevalueerde landen de kosten van levensonderhoud in dezelfde mate beïnvloedt als de prijsstijging van goederen uit niet-gedevalueerde landen. Zelfs wanneer de invloed van de hogere vrachttarieven, de subsidieverlagingen en -opheffingen buiten beschouwing wordt gelaten, is het volgens „The Financial Times” mogelijk, dat de kosten van levensonderhoud met 5 pCt boven het niveau van vóór de devaluatie stijgen.

KIPPEN-EFFICIENCY.

De moderne kip is een meer efficiënte eierproducente dan haar voorgangster van 25 jaar geleden. Volgens „The Agricultural Situation” van Februari jl. hebben in de Verenigde Staten 340,2 mln kippen, slechts 9 pCt meer dan in 1925, in 1949 56.236 mln eieren gelegd, d.w.z. 61 pCt meer dan in 1925. Dit betekent, dat 85 pCt van de toeneming der eierenproductie was te danken aan een toeneming van het aantal gelegde eieren per kip met 47 pCt en slechts 15 pCt aan vergroting van het aantal kippen.

En niet alleen leggen thans de kippen meer eieren per dag dan die van een kwart eeuw geleden, maar ook in de leg per seizoen zijn drastische wijzigingen opgetreden. Hoewel er nl. in iedere maand van 1949 meer eieren werden voortgebracht dan in de overeenkomstige maanden van 1925, viel de grootste toeneming te constateren in de wintermaanden, hetgeen dus wil zeggen, dat de productie gelijkmatiger over de seizoenen werd verdeeld. Onderstaand staatje geeft hiervan een indruk.

	Aantal gelegde eieren per kip.			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1925	27	44	27	14
1949	46	49	35	35

Verschillende factoren hebben tot deze ontwikkeling bijgedragen. Betere selectie- en fokmethoden, betere hygiënische omstandigheden, betere voeding enz. hebben geleid tot opvoering van het aantal gelegde eieren per kip, terwijl het leggen in de wintermaanden werd bevorderd door gebruik van broedmachines en lampen in de leghokken, welke laatste de „werkdag” van de kippen verlengden.

Van de bovengenoemde ontwikkeling hebben zowel de producent als de consument geprofiteerd. Het inkomen van de kippenboer is in sterker mate gestegen dan de eierenproductie, doordat nu meer eieren worden voortgebracht in de wintermaanden, waarin de prijzen relatief hoog zijn. De consumenten konden 's winters meer verse eieren en tegen relatief lagere prijzen kopen dan voorheen.

Aan deze ontwikkeling in de eierenproductie is volgens de experts nog geen einde gekomen. Zij verwachten, vnl. op grond van de door kruising bereikte resultaten, in de komende jaren een verdere opvoering van het aantal eieren per kip.

RECLAME IN DE SOVJET-UNIE.

Het Russische publiek kent al sedert enkele jaren een onontwikkelde soort reclame; in de vorm van neonverlichting worden nl. op de pleinen van Moskou staatsleningen en — sedert kort — luxe artikelen geadverteerd, terwijl er ook — nogal eenvoudige — aankondigingen in de kranten verschijnen.

Nu heeft, naar wij uit „The Economist” van 25 Maart jl. vernemen, het voor de voedselproductie en -handel verantwoordelijke, Politburo-lid, Mikoyan, aangedrongen op ontwikkeling van de reclame in de Sovjet-Unie. Hoe verrassend deze suggestie ook moge zijn, men moet niet vergeten, dat Mikoyan de Verenigde Staten kent en dat hij er veel heeft geleerd. Hij heeft een lange ervaring in internationale handel en reeds met succes de Westerse techniek in de Russische voedselproductie geïntroduceerd.

De verdere ontwikkeling van de reclame moet, nu er meer verbruiksgoederen beschikbaar zijn, worden beschouwd als één van de pogingen om de „cultuur” van de handel, die maar al te vaak neerkomt op het uitdelen van ongeregelde goederenhoeveelheden, te verbeteren. Voorts zouden de fabrieksdirecteuren, indien de reclame zou worden uitgebreid tot op technisch terrein, te weten kunnen komen, waar zij het beste de door hen gewenste, outillage e.d. kunnen verkrijgen, waardoor o.a. het gebrek

aan goede handelstijdschriften ten dele zou worden gecompenseerd.

Uiteraard ligt, zo zegt „The Economist”, handelsreclame evenmin in de lijn van de Marxistische doctrine als een op goud gebaseerde munteenheden of een sterk ontwikkeld stukwerk-stelsel, „but the first law of the Politburo is to get things done and to strengthen their own country. Marx and Lenin can always be re-edited”.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt.

De geldmarkt stond deze week, en speciaal gedurende het laatste gedeelte daarvan, in het teken van de gebruikelijke ultimokrante. Reeds op Maandag 27 Maart gaf de weekbalans van De Nederlandsche Bank de symptomen hiervan te zien in de vorm van een stijging van de Voorschotten en Beleningen, i.c. met f 11 mln en een daling van de Saldo's van Nederlandse banken, i.c. met f 13 mln t.o.v. de week tevoren, een ontwikkeling, welke zich in het verder verloop van de week waarschijnlijk zal hebben voortgezet. In overeenstemming hiermede werd de callgeldrente Dinsdag tot 1 pCt en Woensdag tot 1½ pCt verhoogd.

De marktnoteringen voor schatkistpapier gaven voor de kortere termijnen een stijging te zien. Aprilpapier werd op 1½ pCt aangeboden. Het disconto voor Mei t/m Juni-promessen steeg 1/16 pCt, zodat de biedprijs 17/16 en de laatprijs 13/8 pCt werd. Augustus en alle latere termijnen werden voor 1½ pCt gevraagd en op 17/16 pCt aangeboden.

De kapitaalmarkt.

De koersdaling op de aandelenmarkt zette zich gedurende de afgelopen week over de gehele linie voort, zoals onderstaand koerslijstje illustreert. Het moet wel uitgesloten worden geacht, dat de monetaire maatregelen in Indonesië de oorzaak zouden vormen voor de koersverliezen der niet-Indonesische aandelen. Evenmin mag deze oorzaak, behalve voor bepaalde internationale fondsen, in buitenlands aanbod i.v.m. ruiltransacties worden gezocht. Veeleer moet worden gedacht aan een aanpassing van het koerspeil aan de groter risico's voor het bedrijfsleven, welke de „vrije economie”, die in ons land steeds meer gaat heersen, medebrengt. In België heeft deze situatie zich reeds enige jaren geleden voorgedaan.

Het is in het verleden vaker voorgekomen, dat de aanleiding voor een aanpassingsproces van het koerspeil een gebeurtenis was, welke geen of slechts een uiterst verwijderd verband hield met de betreffende aandelenkoersen. Thans heeft de Indonesische situatie waarschijnlijk als een zodanige katalysator gewerkt.

Zagen wij verleden week, dat in Nederland geen particulier risicodragend kapitaal te vinden was voor de uitbreiding der basisindustrie, gedurende de afgelopen week bleek uit enige berichten, waarheen de middelen, welke onder de vooroorlogse omstandigheden voor expansie van het productie-apparaat beschikbaar zouden zijn gekomen, thans vloeien. Op de Unieconferentie werd nl. overeengekomen, dat Nederland aan Indonesië f 200 mln zal lenen, terwijl in het kader van de Atlantische samenwerking Nederland zijn luchtmacht zal uitbreiden, hetgeen eveneens ettelijke honderden miljoenen gulden zal kosten.

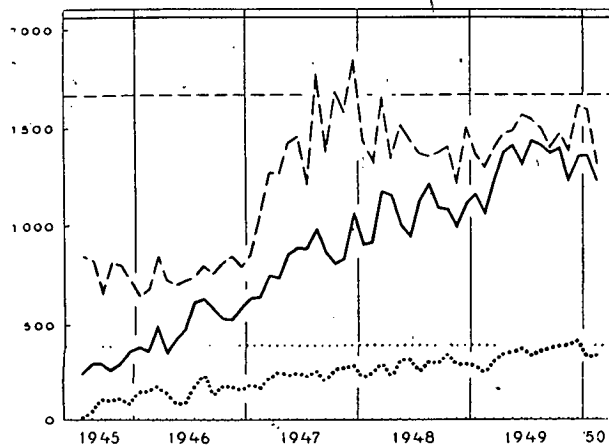
„You cannot eat your cake and have it”. Indien dat gedeelte van ons nationaal product, dat overblijft na hetgeen nodig is ter voorziening in de lopende consumptie, op dergelijke wijze via de Staat wordt besteed, is belastingverlaging en daarmee verhoging van de particuliere besparingen onmogelijk. Een duidelijker illustratie binnen een tijdsverloop van twee weken, zowel van de omvang van het tekort aan risicodragend kapitaal in ons land als van de oorzaken daarvan, ware nauwelijks denkbaar.

	24 Maart 1950	31 Maart 1950
Aand. indexcijfers		
Algemeen	154,3	148,8
Industrie	216,8	210,0
Scheepvaart	148,8	142,9
Banken	127,5	124,2
Inden. aand.	60,0	56,9
Aandelen		
A.K.U.	178	168
Philips	224½	218½
Unilever	214	206
H.A.L.	155¼	153¼
Amsterdam Rubber	137½	129
H.V.A.	136	128½
Kon. Petroleum	278½	271
Staatsobligaties		
2½ pCt N.W.S.	81¼/16	80¼/16
3—3½ pCt 1947	98¾/16	98¾/8
3 pCt Invest. certif.	99¾/8	99¾/2
3 pCt Dollarlening	98¾/8	98¾/8

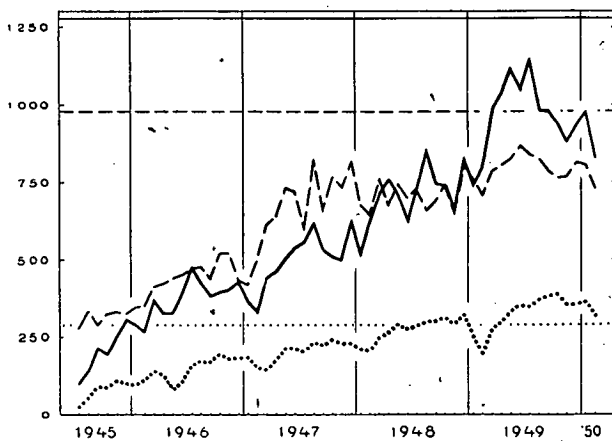
GRAFIEKEN.

In Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen binnengekomen zeeschepen.

(In duizenden N.R.T.)

(Aantallen)

Rotterdam

Amsterdam

Antwerpen

Rotterdam maandgemiddelde 1938

Amsterdam maandgemiddelde 1938

Antwerpen maandgemiddelde 1938

Bronnen: Mededelingen Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland; Dienst Gemeente Handelsinrichtingen, Amsterdam; Economische dienst van de haven Antwerpen.

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 3 April 1950.

Activa.		
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank „ —) Agentsch. „ —)	f —)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4 ^e ; van de Bankwet 1948)	„ —	„ —
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ —	„ 1.350.000.000,—
Voorschotten in rek' crt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f 181.557.545,18) Bijbank „ 1.252.378,17) Agentsch. „ 10.738.815,72)	„ —)
Op effecten enz.	f 193.548.739,07	„ 193.548.739,07)
Op goederen en celen	„ 193.147.556,83	„ —)
	„ 401.162,24	„ —)
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	„ —	„ —
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ —	„ 1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt, en gouden muntmateriaal	f 870.794.305,41	„ —
Zilveren munt enz.	„ 41.760.338,79	„ 882.554.644,20
Papier op het buitenland	f 65.742.215,34	„ —
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„ 790.048.235,51	„ —
Buitenlandse betaalmiddelen	„ 991.613,61	„ 856.782.064,46
Vorderingen en goedgekeerde vinstellingen in soortgelijke instellingen	„ —	„ 368.898.680,98
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds	„ —	„ 421.153.186,47
Gebouwen en inventaris	„ —	„ 2.000.000,—
Diverse rekeningen	„ —	„ 303.348.849,77
		f 5.578.286.164,95
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	„ —
Reservefondsen	„ 15.333.335,71	„ —
Bijzondere reserves	„ 61.674.999,18	„ —
Pensioenfonds	„ 22.785.065,89	„ —
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	„ 1.499.667,79	„ —
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„ 66.126.590,—	„ —
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	„ 2.996.839.240,—	„ —
Bankassigaties in omloop	„ 705.357,23	„ —
Rekening courant saldo's:		
's Rijks Schatkist	f 511.288.234,90	„ —
's Rijks Schatkist bijzondere rekening	„ 540.254.058,47	„ —
Geblokkeerde saldo's	„ 1.836.989,17	„ —
Saldo's van banken in Nederland	„ 27.948.704,99	„ —
Vrije saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	„ 437.324.486,56	„ —
Andere vrije saldo's	„ 447.748.008,37	„ —
		„ 1.966.400.482,46
Crediteuren in vreemde geldsoort	„ —	„ 24.714.346,37
Diverse rekeningen	„ —	„ 402.206.980,32
		f 5.578.286.164,95

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen

²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99)

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten

„ 138.037.928,50

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
23 Febr. 1950	23.120	22.582	317	17.625
2 Mrt 1950	23.120	22.582	311	17.756
9 Mrt 1950	23.120	22.582	287	17.846
Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
23 Febr. 1950	22.937	17.975	380	16.176
2 Mrt 1950	22.969	18.286	555	16.288
9 Mrt 1950	22.995	18.145	432	16.258

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs.)

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
23 Febr. 1950	52.981	378.946	125.042	165.200	426.000
2 Mrt 1950	52.981	373.128	125.042	164.600	426.000
9 Mrt 1950	52.981	383.676	125.042	165.200	426.000
16 Mrt 1950	52.981	375.245	125.042	162.100	426.000

Data	Bankbiljetten circulatie	Deposito's			
		Totaal	Staat	accords de coop. économique	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458			
23 Febr. 1950	1.271.387	135.092	10	11.316	117.748
2 Mrt 1950	1.317.002	121.689	16	17.078	104.596
9 Mrt 1950	1.315.729	119.276	60	17.073	102.143
16 Mrt 1950	1.297.160	126.277	97	23.181	102.999

INLEGGINGEN EN TERUGBETALINGEN OP PARTICULIERE SPAARBOEKJES BIJ DE ALGEMENE SPAAR- EN LIJFRENTKAS IN BELGIË¹⁾

(in duizenden francs)

Tijdvak	In-leggingen	Terugbetalingen	Saldo	Tegoe der inleggers aan het einde van het tijdvak ²⁾
1939	3.331.391	3.496.925	-165.534	12.670.559
1946	5.213.362	3.828.538	1.384.824	19.823.453 ³⁾
1947	8.698.209 ⁴⁾	4.964.339	3.733.870 ⁵⁾	24.185.471 ⁶⁾
1948	8.546.890	5.946.442	2.600.448	27.524.459
November	583.765	402.930	180.835	26.618.120
December	799.869	632.071	167.798	26.785.918
Totaal 1948	8.546.890	5.946.442	2.600.448	
1949				
Januari	917.406	434.769	482.637	28.007.096
Februari	713.168	490.977	222.191	28.229.287
Maart	915.140	540.670	374.470	28.603.757
April	645.145	655.823	-10.678	28.593.079
Mei	642.788	582.831	59.957	28.653.036
Juni	620.162	573.608	46.554	28.699.590
Juli	747.970	569.634	178.336	28.877.926
Augustus	720.338	492.529	227.809	29.105.735
September	705.311 ⁷⁾	536.074 ⁸⁾	169.237 ⁹⁾	29.274.972 ⁹⁾
October	697.017	569.750	127.264	29.402.239
November	649.244	447.196	202.048	29.604.287
December	791.220	680.002	111.218	30.509.505 ⁹⁾
Totaal 1949	8.764.909	6.573.863	2.191.046	
1950				
Januari	1.070.698	504.179	566.519	31.076.024
Februari	784.462	488.940	295.522	31.371.546

- ¹⁾ Bron: „Studiën van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas“.
²⁾ Op het einde van het jaar inclusief gekapitaliseerde interest.
³⁾ Na het omzetten van de geblokkeerde gedeelten in obligatiën van de Muntsaeringslening en het aftrekken van de belasting op het kapitaal.
⁴⁾ Van Januari 1947 af inclusief inkoop van obligatiën van de Muntsaeringslening af frs 823.035.000.
⁵⁾ Van September 1949 af voorlopige cijfers.
⁶⁾ Inclusief rente over 1949.

WERKLOOSHEID IN BELGIË¹⁾

Maand	Geheel werkloos	Gedeeltelijk en toevallig werkloos
Augustus 1948	74.292	48.257
September	81.065	43.168
October	87.604	44.797
November	112.362	61.500
December	172.395	80.356
Januari 1949	173.393	80.193
Februari	173.092	66.571
Maart	172.212	64.701
April	167.488	52.438
Mei	158.445	54.172
Juni	158.873	56.443
Juli	158.954	61.515
Augustus	154.011	60.672
September	164.032	64.361
October	196.463	54.614
November	210.403	48.984

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin“ van het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

INDEXCIJFERS VAN LONEN VOLGENS REGELINGEN IN NEDERLAND¹⁾

Juni 1938/ Juni 1939 = 100	Nijverheid ²⁾	Landbouw ³⁾	Nijverheid en landbouw
Aug. 1939....	101	100	101
Mei 1945....	116	190	126
Dec. 1948....	181,7	265,5	193,4
Jan. 1949.... ⁴⁾	181,8	265,5	193,5
Febr. 1949....	181,8	265,5	193,5
Mrt 1949....	181,8 ⁵⁾	265,5	193,3 ⁶⁾
Apr. 1949....	181,4 ⁵⁾	265,5	193,2 ⁶⁾
Mei 1949....	181,9	275 ⁷⁾	195,0
Juni 1949....	181,9	275	195,0
Juli 1949....	181,8	275	194,9
Aug. 1949....	182,1	275	195,1
Sept. 1949....	182,1	275	195,1
Oct. 1949....	182,1	275	195,1
Nov. 1949....	182,1 ⁸⁾	275	195,1 ⁸⁾
Dec. 1949....	182,1 ⁸⁾	275	195,1 ⁸⁾
Jan. 1950....	191,0 ⁸⁾	290	205,0 ⁸⁾
Febr. 1950....	191,0 ⁸⁾	290	205,0 ⁸⁾

- ¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; in de indexcijfers zijn de uitkeringen krachtens de Kinderbijslagwet niet begrepen.
²⁾ Gemiddelden 24 bedrijfstakken.
³⁾ Akkerbouw en veehouderij.
⁴⁾ Voorlopige gegevens.
⁵⁾ Daling uitsluitend een gevolg van een lichte schommeling in de toeslag van méér-productie der steenkoolmijnen.
⁶⁾ Loonsverhoging ingaande 1 Mei 1949 als compensatie voor premieverhaal landbouwpensioenfondsen.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	23 Mrt 1950	15 Mrt 1950
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 568.881.979,75	f 550.069.255,39
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 386.758,22	„ 319.815,51
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldlening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 304.382.039,96	„ 312.102.997,51
Voorschotten op ult. Febr. 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Vordering in rek. courant op: V.S. Indonesië	„ 53.455.002,15	„ 53.455.002,15
Suriname	„ 29.413.441,36	„ 29.696.750,36
Ned. Antillen	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfondsen	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 456.734.447,38	„ 444.247.529,73
Verplichtingen		
Voorschot, door De Nederl. Bank N.V., verstrekt	—	—
Voorschot, door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	„ 2058.284.900,—	f 2004.884.900,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 1350.000.000,—	„ 1350.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederl. Bank N.V. is geplaatst nihil) f 5.794.1 mln, w.o. garantie Bretton Woods f 1.245 mln	„ 4549.100.000,—	„ 4575.300.000,—
Daggeldleningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 135.873.594,50	„ 136.421.977,—
Schuld op ultimo Februari 1950 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 129.897.028,63	„ 129.897.028,63
Schuld in rek. courant aan: V.S. Indonesië	—	—
Suriname	—	—
Ned. Antillen	„ 17.305.736,31	„ 17.141.542,88
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfondsen	„ 30.738.828,54	„ 30.208.658,65
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 322.471.961,72	„ 333.972.701,33
Andere staatsbedrijven	—	—
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 1585.153.910,09	„ 1585.115.910,09

Vacatures

GEMEENTE UTRECHT

Herhaalde oproep.

Burgemeester en Wethouders roepen sollicitanten op voor de betrekking van

PERSONEELSCHEF

in de rang van referendaris A bij een der grote gemeentebedrijven.

Salarisgrenzen f 5.136. — — f 7.056. —

De taak van de te benoemen functionaris zal bestaan uit het geven van adviezen aan de directie bij de behandeling van personeelsaangelegenheden van allerlei aard. Hij zal tevens aandacht moeten geven aan de introductie van nieuw personeel en aan de ambtelijke vorming.

Voor het vervullen van deze betrekking komen alleen in aanmerking zij, die over een brede algemene ontwikkeling beschikken, ambitie voor dit werk hebben en in verband met hun karaktereigenschappen en opleiding geacht kunnen worden deze vertrouwenspositie te kunnen innemen.

Zij, die een sociaal-economische, en sociologische, een sociaal-psychologische of een sociaal-paedagogische academische opleiding hebben genoten, genieten de voorkeur.

Zij, die voor het vervullen van deze betrekking in aanmerking wensen te komen en bereid zijn zich te onderwerpen aan een psychotechnisch onderzoek, kunnen daartoe een eigenhandig geschreven sollicitatiebrief (op zegel), vergezeld van pasfoto, bij Burgemeester en Wethouders inzenden binnen 10 dagen na verschijning van dit blad.

Persoonlijk bezoek alleen na oproep.

Door het Drents Economisch Technologisch Instituut te Assen wordt gevraagd een econ. drs in de functie van

BEDRIJFS-ECONOOM

Enige praktische ervaring gewenst. Brieven met volledige inlichtingen omtrent levensloop, alsmede opgave van verlangd salaris, vóór 20 April a.s. te richten aan het D.E.T.I., Stationsstraat 11 te Assen.

DE N. V. NATIONAAL SPAARFONDS, gevestigd te 's-Gravenhage,

VRAAGT TER UITBREIDING VAN DE
DIRECTIE, EEN

Adjunct- of Mede-Directeur

Vereisten: organisatie-talent, leiding kunnende geven, vermogen zich vlot in woord en geschrift uit te drukken, representatieve verschijning, leeftijd maximum 40 jaren.

Bezit van academische graad en ervaring op financieel en verzekering-technisch gebied, alsmede inzicht in de moderne bedrijfsadministratie strekken tot aanbeveling.

Sollicitanten moeten bereid zijn zich te onderwerpen aan een psycho-technisch onderzoek.

Uitvoerige eigenhandig geschreven brieven, binnen drie weken na plaatsing dezer advertentie te richten aan de Voorzitter van de Raad van Commissarissen, Parkflat Marlot, Flat 28, 's-Gravenhage.

PERSOONLIJKE KENNISMAKING UITSLUITEND
NA OPROEP.

GEMEENTE ROTTERDAM

Bij de Dienst van Stadsontwikkeling en Wederopbouw kan een

sociaal geograaf of sociograaf,

of één academicus in een der aanverwante wetenschappen, worden geplaatst.

Betrokkenen, die over enige ervaring moet beschikken, zal worden belast met vraagstukken betrekking hebbende op de industriële ontwikkeling der Gemeente. Aanstelling geschiedt naar gelang van bekwaamheid en ervaring in de rang van adjunct-commies of commies, of van assistent-planonderzoeker.

Salarisgrenzen: adj. commies f 2700.- — f 3700.- } bruto
" " " f 3300.- — f 4600.- } per jaar
" " " ass. planond. f 3700.- — f 4600.- } plus 5%

Soll. op zegel te richten tot B. en W. en in te zenden aan het Bur. Personeelvoorziening, kamer 331, Raadhuis, binnen 14 dagen na deze oproep, onder no. 267.

Beschikbare krachten

JONG JURIST

met meerdere jaren ervaring als bedrijfsjurist bij groot concern in Indonesië zoekt functie bij bedrijf of instelling in Nederland. Br. onder no. ESB 1700, bur. v. d. blad, Postbus 42, Schiedam.

Diversen

Van partic. Pers. auto, merk Rover v. 1947, motor, orig. gerevis. Kleur donkerblauw. Prachtwagen. Moet weg wegens omstandigheden. Te bevr.: Fred. Hendrikstr. 45, Sneek, Tel. no. 2212.

Part. biedt aan, wegens omstandigheden Ford Vedette. Gegarandeerd fabrieksnieuw. Vraagprijs f 8.000 of ruilen. Br. onder no. ESB 1698 bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

Aangeb. door part. Ford Prefect 1947, 66.000 km gel. In st. v. n. Benz. verbr. 1:14. Te bevragen G. v. d. Lagemaat, Zeisterweg 68, Woudenberg (Utr.)

Te koop 1 Swallow 1936, Sedan, van part. Te bevr.: Gar. Schasfoort, Wierden (O.), Tel. 356.

Te koop: 6 cyl. Willys Overland Station Sedan 1948, 30.000 km gelopen, in pr. st., elke techn. keuring toegestaan, verwarming en radio. Alleen serieuze liefhebbers, geen handelaren. Adres: Fa. Iestrinalaan 14, Hilversum.

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementenprijs, franco per post, voor Nederland f 26,— per jaar; voor België/Luxemburg f 28,— per jaar. te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.